

**OUDHEIDKUNDIGE
MEDEDELINGEN**

UIT HET RIJKSMUSEUM VAN
OUDHEDEN TE LEIDEN

39
(SUPPLEMENT)

1958

(NIEUWE REEKS)

DE GRIEKS-EGYPTISCHE TERRACOTTA'S
IN HET RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN

MINISTERIE VAN ONDERWIJS, KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

OUDHEIDKUNDIGE MEDEDELINGEN

UIT

HET RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN

TE LEIDEN

(NUNTII EX MUSEO ANTIQUARIO LEIDENSI)

ONDER REDACTIE VAN

DR. W. D. VAN WIJNGAARDEN

Directeur van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden

SUPPLEMENT OP NIEUWE REEKS XXXIX

W. D. VAN WIJNGAARDEN

DE GRIEKS-EGYPTISCHE TERRACOTTA'S
IN HET RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN

UITGEGEVEN DOOR EN VERKRIJGBAAR BIJ
HET RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN TE LEIDEN

1958

MINISTERIE VAN ONDERWIJS, KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

DE GRIEKS-EGYPTISCHE TERRACOTTA'S
IN HET
RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN

DOOR

Dr. W. D. VAN WIJNGAARDEN

UITGEGEVEN DOOR EN VERKRIJGBAAR BIJ
HET RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN TE LEIDEN

1958

RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN

IN HET

RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN

TE LEIDEN
DOOR

DR. W. D. VAN WINGAARDEN

DR. W. D. VAN WINGAARDEN

Copyright 1958 by

Rijksmuseum van Oudheden, Leiden, Netherlands.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher

PRINTED IN THE NETHERLANDS BY E. J. BRILL, LEIDEN

INLEIDING

Het Rijksmuseum van Oudheden bezit in zijn rijke verzamelingen, naast de alom bekende en terecht bewonderde Egyptische en klassieke kunstwerken, ook groepen van voorwerpen, die voor de gewone beschouwer minder in het oog lopend en veelal ook weinig aantrekkelijk zijn, maar die desalniettemin cultuurhistorische betekenis hebben en daardoor als een waardevol onderdeel van de museuminhoud beschouwd kunnen worden. Daartoe behoort het honderdtal Grieks-Egyptische terracotta's, waarop hier de aandacht gevestigd wordt. Zij vormen met elkaar geen grote collectie; er zijn musea, die veel omvangrijker verzamelingen van dien aard bezitten; noch ook munten zij uit door een grotere verscheidenheid of bijzondere kwaliteit der afzonderlijke stukken; wat dat betreft zijn ook andere musea veel beter voorzien. Toch is een publicatie van onze bescheiden verzameling alleszins gerechtvaardigd, al was het alleen maar om daardoor een bijdrage te leveren tot de verdere bestudering dezer vaak maar al te zeer veronachtzaamde en in menig opzicht toch zo belangwekkende beeldjes, maar vooral ook, omdat zij behoren tot een periode, waarvan de producten tot nu toe veel te weinig bekend en bestudeerd zijn.

Onder Grieks-Egyptische terracotta's verstaat men een zeer omvangrijke groep van beeldjes van goden, halfgoden, mensen, dieren en voorwerpen van gebakken aarde, die bepaalde kenmerken van stijl en techniek, materiaal en herkomst gemeen hebben en die zich daardoor zeer duidelijk onderscheiden van de andere groepen van overeenkomstige voorwerpen. Ondanks hun onderling vaak, soms grote, verschillen vormen zij een gesloten eenheid. Onder deze term vat men samen die terracotta's, welke in Egypte, onder invloed van de Hellenistische voorbeelden uit Griekenland en in navolging daarvan, oorspronkelijk alleen in de Griekse kolonies, maar later ook daarbuiten vervaardigd zijn in een tijdsverloop van zeven eeuwen, van 300 vóór—400 na Chr., die periode, welke wij gewoon zijn de Grieks-Romeinse tijd te noemen, van Alexander de Grote af tot de ondergang van het Romeinse rijk. Hiertoe rekent men gewoonlijk niet de reeks van terracotta-beeldjes en kopjes van vertegenwoordigers van allerlei rassen en volken, welke Flinders Petrie in het gebied van de oude stad Memphis gevonden heeft en die door hem in de vijfde eeuw vóór Chr. gedateerd worden; zij zouden de oudste Griekse terracotta's op Egyptische bodem vormen, maar hun datering als ook hun identificatie is nog onzeker¹⁾. Evenmin rekent men daartoe de zuiver Griekse terracotta's die in het Ptolemaeische Alexandrië gevonden en ook vervaardigd zijn, de gracieuze nevenstukken van de charmante producten der Griekse kunst van de vierde eeuw vóór Chr. als de Tanagra's en de Myrina's²⁾.

Duidelijk daarvan te onderscheiden zijn de Grieks-Egyptische terracotta's, die hun ontstaan te danken hebben aan een vermenging van Egyptische met Hellenistische elementen. Zij zijn

1) W. M. FLINDERS PETRIE, *Memphis I*, London 1909; *The palace of Apries (Memphis II)*, London 1909; ROEDER, *Præhist. Zeitschrift* IV, blz. 429-430; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. VI; DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 80.

2) NÉROUTSOS-BEY, *l'Ancienne Alexandrie*, Paris, 1888, blz. 75; BRECCIA, *Terrecotte figurate greche del Museo di Alessandria*, Bergamo 1930 (Monuments de l'Égypte gréco-romaine T. II, 1er fasc.); ROEDER-IPPEL, *Die Denkmäler des Pelizaeus-Museums zu Hildesheim*, Berlin 1921.

niet in Alexandrië vervaardigd, maar in verschillende andere plaatsen van het Grieks-Romeinse Egypte, voornamelijk in de Fayoen, waarom zij ook Fayoen-terracotta's genoemd worden, omdat deze streek ze in overvloed heeft opgeleverd. Daarnaast zijn vindplaatsen van belang: Naucratis, Boebastis en enkele andere plaatsen in de Delta en in Opper-Egypte, speciaal daar, waar Griekse kolonisten zich gevestigd hadden³⁾. Zij waren dus over het gehele land verspreid en worden zelfs ook wel buiten Egypte, bijv. in Italië, gevonden, waarheen zij door de handel gebracht zijn. De grote massa stamt echter uit Egypte, waar zij alle vervaardigd zijn. De beeldjes zelf bieden geen mogelijkheid tot een nadere datering, te meer daar de vondstomstandigheden meestal niet bekend zijn. Een nauwkeurige bestudering leidt tot het resultaat, dat in het algemeen het merendeel dezer terracotta's dateert uit de Romeinse keizertijd, en wel voornamelijk uit de tijd tussen het einde der eerste en het begin der derde eeuw na Chr.⁴⁾.

De artistieke waarde van deze beeldjes is vrijwel nihil; dit zal ook wel de reden zijn, waarom zij, hoewel sinds lang reeds bekend, zo lang veronachtzaamd zijn en nog vaak worden⁵⁾. Men werd afgeschrikt door hun middelmatigheid en gaf de voorkeur aan de zoveel mooiere Griekse en Klein-Aziatische producten. De klassieke archaeologen schonken er nauwelijks aandacht aan, omdat het voor hen voortbrengselen waren ener provinciale kunst, voor de Egyptologen behoorden zij tot een voor hen te late periode. Daardoor werden zij of niet of slechts terloops vermeld in hun werken en de meeste museumcatalogi keurden hun slechts een oppervlakkige vermelding waard⁶⁾. Eerst ongeveer een halve eeuw geleden is men de cultuurhistorische waarde dezer stukken gaan beseffen; de stoot daartoe heeft ADOLF ERMAN gegeven, die zelf van een reis naar Egypte in 1885 een groot aantal dezer beeldjes voor de Berlijnse musea had meegebracht. Sindsdien zijn kort na elkaar enkele werken, speciaal aan hen gewijd, en catalogi van verzamelingen daarvan verschenen, waarin breedvoerig het belang, de bestemming, de wijze van vervaardiging en de kunsthistorische ontwikkeling dezer terracotta's behandeld worden⁷⁾. Daardoor is het materiaal, dat ter beschikking der geleerden gesteld werd, aanzienlijk vermeerderd en is ook langzamerhand de belangstelling ervoor gewekt. Toch is het merendeel dezer beeldjes nog onuitgegeven en hebben zij nog niet de aandacht der archaeologen getrokken in die mate, die zij verdienen.

Al moge dan de artistieke waarde dezer voorwerpen gering zijn, toch zijn zij van grote betekenis voor onze kennis van de zeden, gewoonten en geloofsvoorstellingen van het Grieks-Romeinse Egypte⁸⁾. Voor ieder, die zich met de cultuurgeschiedenis van deze tijd bezig houdt, vormen zij een dankbaar materiaal. Immers, de cultuur van deze tijd vertoont een steeds toenemende vermenging van Egyptische en Griekse elementen. Reeds in de zevende eeuw vóór Chr. is deze Griekse invloed te bemerken, speciaal uitgaande van de Jonische kolonies in de Delta,

3) PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. IX; WEBER, *Terrakotten*, blz. 2-4; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 23-30; W. M. FLINDERS PETRIE, *Roman Ehnasya*, London 1905.

4) DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 80-81; WEBER, *Terrakotten*, blz. 16-17.

5) PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. XXVIII-XXIX; DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 81; GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 13.

6) E. POTTIER, *Les statuettes de terre cuite dans l'antiquité*, Paris 1890; G. MASPÉRO, *Geschichte der Kunst in Aegypten*, 2e Auflage, Stuttgart, 1925, blz. 290-292; E. F. PRINS DE JONG, *Griekse terracotta's* Bussum 1944.

7) WEBER, *Terrakotten*, blz. 2; GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 13-14; VOGT, *Terrakotten*, blz. XII.

8) PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. XXIII-XXIV, ERMAN, *Aegyptische Religion*, blz. 223; ERMAN, *Die Religion der Aegypter*, blz. 389; DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 112-114.

maar deze invloed wordt door de koningen uit het huis der Ptolemaeën systematisch in de hand gewerkt. Daardoor ontstaan kunstwerken, die wel sterk vasthouden aan het oud-Egyptische karakter, maar omgewerkt worden in Griekse zin, foeilelijk maar hoogst interessant. Zij trachten de tradities van een langdurig en glorieus verleden te bewaren.

Met behulp van deze voorwerpen kan men zich een beeld vormen van de godenbeeldjes, die in processies werden rondgedragen of die als *ex voto's* aan de godheden werden aangeboden, van de attributen der godheden en de cultusvoorwerpen, daarnaast van het huisraad als vazen, lampen, mandjes, van de muziekinstrumenten, van kleding, kapsel, kransen, guirlandes amuletten en sieraden. Zij hebben alzo documentaire waarde voor onze kennis van cultus en volksgebruiken, van de gevoelens, die de bevolking bezielde, wanneer men tot de goden naderde om hen te danken voor ontvangen weldaden of hun hulp in te roepen bij tegenslagen⁹⁾.

Het materiaal van deze beeldjes bestaat uit klei, die men overal in Egypte in goede hoedanigheid aantreft, een werkstof, die dus gemakkelijk te verkrijgen en goedkoop was. Deze werd zeer hard gebakken en neemt, al naar de duur en de intensiteit van het bakproces, een bruinrode kleur in verschillende nuances aan. Reeds deze kleur bewijst, dat deze beeldjes in Egypte vervaardigd zijn; het rood is donkerder dan bij de Griekse stukken, maar bovendien is het baksel harder en grover. Een enkele maal komen ook gele, grijze of zwarte kleuren voor, dit laatste, wanneer bij het bakken een sterke rookontwikkeling heeft plaats gevonden.

Het merendeel dezer beeldjes werd gemaakt met behulp van twee bestaande vormen en vertoont daardoor een gietnaad. Deze vormen waren van stuc; daarin werd de gezuiverde klei gedrukt, waarna de vormen op elkaar gelegd werden, zó, dat de randen der daarin gedrukte kleihelften zich verbonden. Daarna werd het hol gebleven kleibeeldje er voor de afwerking uitgehaald. Daarbij werden de gietnaden, die steeds aan de zijkanten over de gehele lengte van het beeldje liggen, scherp bijgesneden. Men kan ook in onze verzameling aantonen, dat er meer beeldjes met behulp van dezelfde vormen vervaardigd werden. De licht gewelfde achterzijde is niet of slechts gedeeltelijk bewerkt; daarin werd een rond brandgat uitgesneden. In plaats van dit brandgat komt soms een met de vinger aangebracht cirkelvormig indruksel voor, dat feitelijk doorstoken had moeten worden, hetgeen echter nagelaten is. Soms ontbreekt het brandgat geheel. Een enkele maal zijn de beeldjes gemaakt met behulp van één vorm; zij zijn dan massief en van een primitieve techniek. Zelden komen retoucheringen voor; zij betreffen dan slechts enkele details maar meestal blijven de beeldjes zó, als zij uit de vormen komen. De onderkant is gewoonlijk open.

Na het drogen volgde dan het bakken. Daarna werden de beeldjes met een dunne laag fijne, witte stuc bedekt, waarop een beschildering werd aangebracht, die meestal verloren is gegaan. Slechts een enkele maal is de polychromie bewaard gebleven. Waar nog resten van deze bonte beschildering aanwezig zijn, kan men zien, dat vele details van klederdracht, sieraden, attributen enz., die niet in reliëf waren aangebracht, alleen door de kleuren werden weergegeven, en dat bepaalde kleuren steeds voor dezelfde onderdelen gebruikt werden (zwart voor haren en ogen, rose voor de huidkleur). Waar de kleuren geheel ontbreken is het vaak moeilijk zich een voorstelling te vormen van de oorspronkelijk daardoor aangegeven kleding, sieraden, attributen enz.¹⁰⁾.

9) VOGT, *Terrakotten*, blz. XI; DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 106, 112-114.

10) PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. VII-VIII; DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 91-93; GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 18-19 en 28-29; WEBER, *Terrakotten*, blz. 4-10; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 15-20.

Wat de bestemming dezer beeldjes betreft heeft men vaak gedacht, dat die van funeraire aard was¹¹⁾, maar zij zijn zelden in graven gevonden, meestal in de ruïnen van huizen, tempels en kapellen. Het is te betreuren, dat omtrent de vondstomstandigheden zo weinig bekend is. Onder de grote massa der terracotten uit Egypte spelen de beeldjes van typisch Egyptische en zuiver Griekse godheden een grote rol. Dit waren wijgeschenken aan de goden, ex voto's met een religieuze bestemming; zij moeten als godsdienstig huisraad beschouwd worden. Gewijd aan de goden, roepen zij hun bescherming en weldaden in. Door middel van hen vraagt men de goden vruchtbaarheid te schenken aan alles wat vruchtbaarheid nodig heeft: de akker, de vruchtbomen, de kudden en ook de mensen. Daar wijzen de attributen op: Serapis draagt een schepel (modius), een hoorn des overvloeds en korenaren, Isis, als de Egyptische Demeter, korenaren, een hoorn des overvloeds en een vruchtenmand, Harpocrates een hoorn des overvloeds. Men verwacht van deze beeldjes ook de bescherming van het huisgezin, het moederschap en de kinderen. Isis met Horus op de schoot is van ouds de godin van het moederschap; Bes beschermt moeder en kinderen, de jonge Horus is de beschermer der kinderen¹²⁾.

Met deze bestemming: het bevorderen der vruchtbaarheid hangen ook samen die voorstellingen, welke wij als indecent beschouwen, doch die voor de antieken dit karakter niet hadden: phallische beeldjes van goden en mensen en naakte vrouwen¹³⁾. Uit het verlangen naar gezondheid en genezing van ziekten, die in Egypte veelvuldig voorkomen, zijn te verklaren de groteske beeldjes, die als talisman aan de tempels gewijd werden door zieken en hun verwanten volgens een in de oudheid algemeen gebruik, dat nog steeds actueel is. Enkele godheden hadden een bijzonder prophylactisch karakter, b.v. Bes, wiens grotesk voorkomen den tegenstander ontwapent en wiens beeldjes als amuletten bescherming geven.

Om de magische kracht dezer beeldjes te verhogen voorziet men ze nog van verdere middelen ter afwering van het kwaad; zo althans moet men verklaren het gebruik van arm- en enkel-banden, van halsketenen en van over de borst gekruiste banden of guirlandes, met op het kruispunt een knoop of médaillon als talisman.

Vele beeldjes waren bestemd om rechttop neergezet te worden en zijn daarom voorzien van kleine, rechthoekige of afgeronde voetstukken, al of niet geprofileerd. Andere daarentegen zijn aan de achterzijde bovenaan voorzien van een gat of oog om ze aan de wand op te hangen als ex voto in tempels of talisman in de huizen. Sommige konden als lampen dienst doen, het voetstuk vormde dan het oliereservoir, waarin twee gaatjes waren aangebracht, een vulgat en een brandgat, waarin men een voor korte tijd brandende pit kon steken. Daar de capaciteit dezer lampen gering was, konden zij niet lang branden; zij waren waarschijnlijk berekend op de duur van een dienst in de tempel, waarin zij werden opgehangen of van een nachtelijk feest of een processie, waarbij zij megedragen werden. Enkele beeldjes hebben de vorm van een vaas met hals¹⁴⁾.

Stonden de godenbeeldjes dus in verband met cultus en volksgeloof, de beeldjes van mensen, dieren en voorwerpen zijn te beschouwen als snuisterijen en speelgoed; zij maakten deel

11) PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. X-XIV; DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 82.

12) PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. XIV-XXII; DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 82-89; GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 37; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 30-34.

13) PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. XXV-XXVI; DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 84; GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 49.

14) DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 89-91; GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 27-28 en 30-31; WEBER, *Terrakotten*, blz. 15-16.

uit van de inventaris der woningen en behoorden dus tot de omgeving der levenden¹⁵). Een bijzondere groep terracotta's vormen de karikaturen en ironisch bedoelde beeldjes, die populaire typen uit het dagelijkse leven voorstellen als slaven, toneelspelers, marskramers, danseressen en musiciennes.

De oudste dezer beeldjes bootsten de Hellenistische voorbeelden na; men vindt er de invloed van de grote Griekse kunst in terug; Zeus, Serapis, Aphrodite, satyrs; daarbij worden de Egyptische goden min of meer gehelleniseerd: Osiris, Isis, Bes. De Griekse typen assimileren zich aan de Egyptische en smelten met hen samen: Aphrodite wordt Isis, Athene wordt Neith, Hermes Anoebis. Maar mettertijd verzwakt de Hellenistische invloed en neemt het inheemse element de overhand¹⁶). Ook worden zij grof, zwaar en barbaars van vorm en herinneren zij slechts in de verte aan de schoonheid van hun illustere Alexandrijnse voorgangers, maar onder hun onbeholpen gehelleniseerde vormen verbergen zij toch een Egyptische kern. Het worden producten van een provinciale volkskunst. Veel afwisseling is er onder hen niet; vaak worden dezelfde motieven herhaald. In massa vervaardigd hebben zij een grote verspreiding gevonden; zij beantwoorden aan de behoeften van het laat-Egyptische volksgeloof, waaraan zij ook hun ontstaan te danken hadden. Eerst de komst van het Christendom, dat reeds in de derde eeuw bij brede kringen van de bevolking ingang had gevonden, maakt aan dit volksgeloof en daardoor ook aan de verdere vervaardiging dezer beeldjes een einde.

Onze verzameling is, als zovele andere, niet systematisch bijeengebracht. Dat bewijst reeds haar samenstelling: sommige typen zijn rijk vertegenwoordigd, andere ontbreken geheel. Aanvulling der collectie is daarom zeer gewenst. Vele stukken zijn min of meer toevallig in het museum terecht gekomen als onderdeel van een grotere collectie Egyptische oudheden. Zo kwamen reeds in 1827 en 1828 enkele stukken in het bezit van het museum door de aankoop der collecties van Maria Cimba en J. d'Anastasy. Zij zijn ten dele reeds door Leemans gepubliceerd en behoren daarom tot de eerste ooit gepubliceerde stukken¹⁷). De helft van onze verzameling is te danken aan de heer E. D. J. DUTILH, destijds Consul der Nederlanden te Cairo, die zijn in Egypte bijeengebrachte collectie oudheden, waarin zich ruim vijftig Grieks-Egyptische terracotta's bevonden, aan het museum schonk en bij gedeelten in de jaren 1874-1880 naar Leiden liet overbrengen. Hoe weinig men toentertijd dergelijke stukken kende en waardeerde, blijkt uit een notitie van de toenmalige directeur dr. C. LEEMANS in de museuminventaris bij de beschrijving daarvan: „deze nummers komen mij verdacht voor”. Voorts kwamen nog enkele stukken in het museum door aankoop van de collectie van de heer VAN BEEFTINGH te Rotterdam in 1882 en door bemiddeling van de heer J. H. INSINGER te Loeksor omtrent de eeuwwisseling. Twee geïsoleerde stukken (no. 48 en 59) ontving het museum ten geschenke; in latere jaren werd de zo ontstane verzameling door enkele op zich zelf staande aankopen uit de kunsthandel uitgebreid. Van zeven stukken is de afkomst onbekend; zij behoren zonder twijfel tot het oudste bestanddeel der verzameling, hoewel daarover in de museuminventaris geen gegevens te vinden zijn.

15) GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 50-54; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 125-150.

16) DÉONNA, *Terres cuites*, blz. 93-96; GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 41-47; VOGT, *Terrakotten*, blz. 18; WEBER, *Terrakotten*, blz. 10-12; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 89-103.

17) LEEMANS, *Aegyptische Monumenten in het Nederlandse Museum van Oudheden te Leiden*, Deel I, 1867, Pl. XVII, XVIII, XX en XXIII.

Deze publicatie is bedoeld als een bijdrage ter verdere bestudering en classificering van dit materiaal, die naast de reeds bestaande catalogi van andere overeenkomstige verzamelingen kan dienen tot een beter begrip van deze zo interessante groep van documenten. Immers, veel problemen vragen nog om een oplossing¹⁸⁾. Tot nu toe is men er niet in geslaagd om door middel van onderlinge vergelijking te komen tot een chronologische volgorde van oudere en jongere stukken¹⁹⁾. Evenzo zijn de pogingen mislukt om een scherpe scheiding te maken tussen de producten van de verschillende milieus en fabrieken. Voor een behandeling van deze problemen is het nodig, dat de duizenden terracotta's zo spoedig mogelijk toegankelijk gemaakt worden. Zal men eens tot een typologische indeling en een inzicht in de ontwikkelingsgeschiedenis kunnen komen, dan dient men het materiaal, dat zich thans in musea en verzamelingen bevindt, althans in beschrijving en afbeelding, tot zijn beschikking te hebben. Beschikbaar zijn reeds enkele goede, bruikbare catalogi (zie de literatuurlijst). Echter is na het werk van GRAINDOR, dat is bijna 20 jaar geleden, geen grote publicatie op dit gebied meer verschenen²⁰⁾. Hier moge de hoop uitgesproken worden, dat eens een samenvattende publicatie, een soort corpus, verschijnen zal, waarin orde geschapen wordt in dit zo verstrooide en wat de chronologische volgorde betreft nog zo onzekere, materiaal. Een poging in die richting is nog nooit gedaan, maar voor dit corpus kan naast de reeds bestaande catalogi ook deze publicatie van onze aan typen en varianten zo rijke verzameling als grondslag dienen.

18) PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. XXVI-XXVIII.

19) GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 54; WEBER, *Terrakotten*, blz. 16-17.

20) Een kleine collectie is gepubliceerd in: *Bulletin de l'Institut d'Egypte*, T. XXXIII, 1952, blz. 198-202, Pl. II-XIX.

LITERATUUR

- E. BRECCIA, *Terrecotte figurate greche e greco-egizie del Museo di Alessandria, Monuments de l'Egypte gréco-romaine* II, 1-2, Bergamo 1930-1934.
- W. DÉONNA, *Terres cuites gréco-egyptiennes (Revue archéologique, cinquième série, Tome XX 1924, p. 80-158)*.
- ADOLF ERMAN, *Die aegyptische Religion*, Berlin 1905, blz. 223-226.
- P. GRAINDOR, *Terres cuites de l'Egypte gréco-romaine*, Antwerpen-'s-Gravenhage 1939.
- C. M. KAUFMANN, *Graeco-ägyptische Koroplastik, Terrakotten der griechisch-römischen und koptischen Epoche aus der Faijûm-Oase und anderen Fundstätten*, 2. Auflage, Kairo 1915.
- MARIA MOGENSEN, *La collection égyptienne de la glyptothèque Ny Carlsberg*, Copenhagen 1930.
- P. PERDRIZET, *Les terres cuites grecques d'Egypte de la collection Fouquet*, I-II, Nancy, Paris, Strassbourg 1921.
- ROEDER-IPPEL, *Die Denkmäler des Pelizaeus Museums zu Hildesheim*, Berlin 1921.
- J. VOGT, *Expedition E. von Sieglin, Ausgrabungen in Alexandria*, II, 2 *Terrakotten*, Leipzig 1924.
- W. WEBER, *Die ägyptisch-griechischen Terrakotten (Mitteilungen aus der ägyptischen Sammlung der Kgl. Museen zu Berlin II)*, Berlin 1914.

BESCHRIJVING DER TERRACOTTA'S

A. GODEN

1. OSIRIS ALS GOD VAN CANOPUS

De god draagt de Egyptische hoofddoek, waarvan de einden op de borst hangen; daarop de kroon, bestaande uit horizontale, gedraaide ramshorens, zonnescijf en twee veren. Onder de horens twee onduidelijke ornamenten (bladeren of bloemen). Het gelaat is vol en baardeloos, meer dat van een jongeling dan van een man; brede mond en wijd geopende ogen. Om de hals twee halsbanden. Tussen de einden van de hoofddoek zijn drie hangers van een halskraag zichtbaar. Daaronder twee grotere hangers, waartussen een borstsieraad met zonnescijf hangt. Het lichaam is in een mummiekleed gewikkeld. Het beeldje is halverwege afgebroken; het benedengedeelte ontbreekt.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met rond brandgat. Lederbruine kleur. Goede afdruk. Sporen van witte beschildering.

Hoog: 13 cm. Plaat I.

Uit de verzameling J. d'ANASTASY. Inventaris: AT. 72.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.* Dl. I, A. 1432 en plaat XVII; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 47-48 en pl. 17, no. 93-94; PERDRIZET, *Terres cuites*, p. 75-77, no. 181 en pl. XLIX; VOGT, *Terrakotten*, blz. 2 en 85 en pl. II; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 19-25 en pl. I, no. 1-6; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 33 en pl. XXXVII en XXXVIII, no. 180, 182 en 190; VON BISSING, *Das heilige Bild von Kanopus* (BSAA. 1929, p. 39-59) en *Nachtrag zum heiligen Bild von Kanopus* (BSAA. 1930, p. 97-98); GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 59; ERMAN, *Aegyptische Religion*, blz. 228, afb. 146.

2. OSIRIS ALS GOD VAN CANOPUS

Borstbeeld van de god in de vorm van een vaas met mensenhoofd, waarop de gecompliceerde kroon van Osiris. Op de borst een halskraag, onder op de buik een kever met twee uraeus-slangen. Het beeldje staat op een laag, rond voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gedeeltelijk gemodelleerd, zonder brandgat. Rode klei.

Hoog: 8.1 cm. Plaat I.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 142.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 47 en pl. 17, no. 93; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 77, no. 180 en pl. XLIX; GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 39; VOGT, *Terrakotten*, blz. 2 en 85 en pl. II; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, blz. 37 en pl. XXXVI, A 203.

3. SERAPIS

Borstbeeld van de god, bekleed met een tunica (chiton) en met een mantel (himation) over de linkerschouder. Rijke haar- en baarddracht; op het achterhoofd is het haar tot in de nek gescheiden; in de nek een krans van korte, dikke lokken. Op het hoofd een modius (kalathos). Starre gelaatsuitdrukking. Het beeldje staat op een rond, geprofileerd voetstuk. Waarschijnlijk het handvat van een lamp.

Massief. Achterzijde gemodelleerd. Geelbruine klei. De modius op het hoofd enigszins beschadigd.

Hoog: 7.4 cm. Plaat I.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 139.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 39 en pl. 13 en 14; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 77-78 en pl. XLVIII; GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 129; VOGT, *Terrakotten*, blz. 3 en 4 en 85-88, pl. III en IV; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 32-33, no. 196-204 en pl. XL en XLI; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 25-32, pl. I, no. 7-11; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, blz. 37, pl. XXXVI A 202.

4. SERAPIS

Driehoekig handvat van een lamp, op de voorzijde versierd met een borstbeeld van Serapis, oprijzend uit acanthusbladeren. Rechts op de achtergrond een ster met acht stralen, links een maansikkel. De god heeft een weelderige haartooi; draagt snor en brede baard en heeft een versierde kalathos op het hoofd; hij is gekleed in een geplooid mantel, waarvan een slip over de linkerschouder hangt. Verheven gelaatsuitdrukking. Het borstbeeld rust op een geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad, zonder brandgat. Onderaan open. Rode klei.

Hoog: 12 cm. Plaat I.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 146.

Vergelijk voor literatuur hierboven bij no. 3 en voor dergelijke handvaten: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 14, no. 68, pl. 15, no. 77 en 80, pl. 32, no. 245, pl. 70, no. 743 en 745; GRAINDOR, *Terres cuites*, pl. I, no. 3; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLVIII, A 338; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 36, no. 401 en 402; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XVIII, L, LXVIII, XC, XCI, XCVIII en XCIX; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XLI en LXX; VOGT, *Terrakotten*, pl. LXVI.

5. ISIS ALS CANOPE

Borstbeeld der godin in de vorm van een vaas met mensenhoofd. Op het hoofd een gecompliceerde kroon, bestaande uit twee horens en de zonneschijf tussen twee veren. Het lange haar hangt in grote krullen over de schouders en op de rug. Zij draagt een halskraag en een borstsierraad. Om de voet van de vaas een dikke krans. Het borstbeeld staat op een hoog, geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde even goed bewerkt als de voorzijde, geen brandgat. Lichtrode klei. Flauwe afdruk.

Hoog: 11 cm. Plaat I.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 141.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 44-47; VOGT, *Terrakotten*, blz. 4-7, 89-91; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, blz. 37-39; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 19-21; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 33-42.

6. ISIS

Borstbeeld tot onder de schouders der godin; gekleed in de Griekse chiton met de Isismantel er over, waarvan de knoop tussen de borsten zichtbaar is. Het hoofd iets naar rechts gewend; lang haar, dat in grote krullen over de schouders en de rug hangt en dat achter met een scheiding is opgenomen. Gecompliceerde kroon, bestaande uit zonneschijf tussen twee horens en twee korenaren, benevens twee veren. Het borstbeeld staat op een rond, geprofileerd voetstuk; vermoedelijk was het de bekroning van een lamp.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde even goed bewerkt als de voorzijde, geen brandgat. Fijne rode klei. Scherpe afdruk. Sporen van rode beschildering.

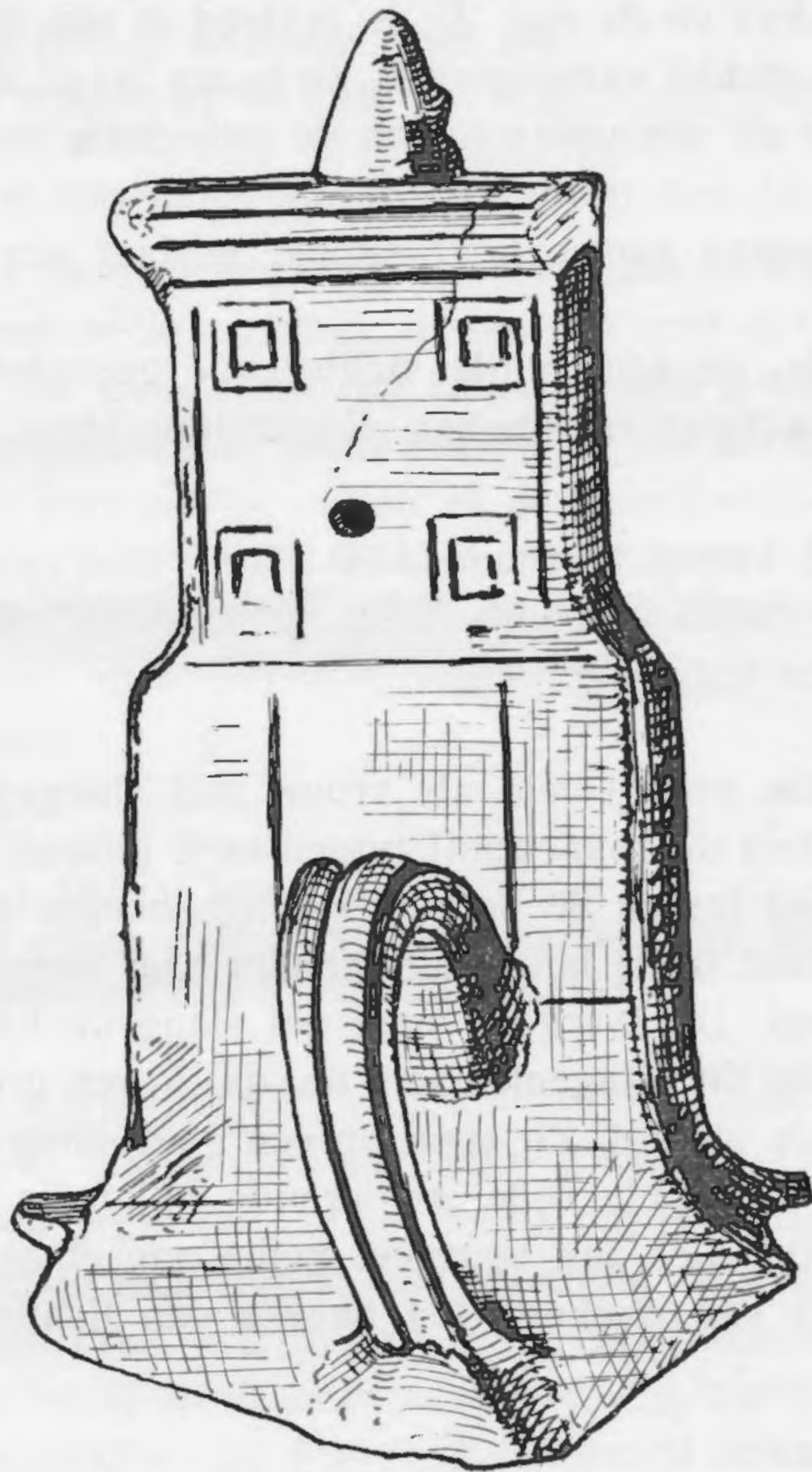
Hoog: 7 cm. Plaat I.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 140.

Vergelijk voor literatuur, hier boven bij no. 5 en WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 2, no. 21; VOGT, *Terrakotten*, pl. VI, no. 1.

7. ISIS ALS MOEDER

Opstand van een lampje met op de vóórzijde een voorstelling der godin, die haar kind de borst geeft. De godin zit op een fraai bewerkte troon met hoge rugleuning, die tot het hoofd der godin reikt. De structuur van deze troon is zorgvuldig weergegeven. De godin is gekleed in een ruim gewaad, waarover een tussen de borsten samengeknoopte mantel gelegd is; zij draagt

Achterzijde van no. 7

op het hoofd een gecompliceerde kroon, bestaande uit korenaren, horens, veren en zonneschijf en heeft het naakte kind Horus op haar schoot; zij ondersteunt met haar linkerhand het hoofd van het kind en geeft het met haar rechterhand de linkerborst. Aan de achterzijde is de versiering van de troon schematisch weergegeven; onderaan bevindt zich een groot handvat. De troon rust op de resten van de lamp, die grotendeels afgebroken is.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gedeeltelijk bewerkt en gemodelleerd met klein, rond brandgat. Roodbruine kleur. Bovenaan links iets beschadigd.

Hoog: 12 cm. Plaat II.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Zonder inventarisnummer.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt.-Monum.* Dl. I, A 1437 en pl. XVII; KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 13, no. 67 en pl. 15, no. 81; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XXXVI A 205; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 2, no. 17 en 18; VOGT, *Terrakotten*, pl. VI, no. 3; ERMAN, *Aegyptische Religion*, blz. 226, afb. 142. Voor dergelijke opstanden met een voorstelling van Serapis zie: BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XLI; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XXXVI, A 202; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 1, no. 7.

8. ISIS

De godin is staande voorgesteld, de rechterhand aan de heup, de linkerhand aan de kin houdend. De hoofdtooi is grotendeels afgebroken en verloren gegaan. Het hoofdhaar hangt in lange lokken over de schouders en de rug. Zij is gekleed in een tot op de voeten ahangende, gedrapeerde rok, die om het middel vastgejord is, en in een lange, wijde mantel, die over de rug naar beneden hangt en over de schouders tussen de onbedekte borsten vastgehecht is. Rechts onder de rechter arm de brede, met franje afgewerkte zoom van de mantel. Aan de rechterzijde van het hoofd zijn twee breuken aanwezig; blijkbaar is daar iets afgebroken. Aan de polsen armbanden.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd, met een opening, die naar het schijnt, door beschadiging is ontstaan. Roodbruine kleur.

Hoog: 11 cm. Plaat II.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 125.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 15, no. 84-86; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 3, no. 27.

9 en 10. ISIS-THERMOETIS

Twee beeldjes der godin, voorgesteld als vrouw met slangenlichaam, dat bij de heupen begint. Zij draagt als hoofdtooi de zonneschijf tussen twee horens; op het voorhoofd een brede diadeem. Om het lichaam het tussen de borsten saamgeknoopte Isis-gewaad. In de omhooggeheven rechterhand een fakkel, in de langs het lichaam naar beneden gestrekte linkerhand een mandje of vaasje met hengel. De overgang naar het slangenlichaam wordt door het gewaad bedekt. De godin richt zich op dit slangenlichaam op, dat in een grote kronkeling naar achteren loopt en aan haar rechterzijde eindigt. Zij staat op een glad, hoog voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde volkomen glad, met klein, rond brandgat. Onderaan open. Beide beeldjes zijn ongeveer gelijk aan elkaar; het tweede is iets kleiner als het eerste. Het eerste is van donkere, het tweede van lichtbruine klei. Beide afdrukken niet scherp.

Hoog: 20.5 en 19 cm. Plaat II.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris AED. 122 en 123.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 15, no. 87 en 88; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 3, no. 30; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, Pl. XXXVI A 208; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XV; VOGT, *Terrakotten*, Tafel VI en VII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. VIII, no. 28-30; ERMAN, *Aegyptische Religion*, blz. 226, afb. 144.

11. ISIS-THERMOETIS

De godin is voorgesteld als vrouw met slangenlichaam, dat bij de heupen begint. Zij draagt

als hoofdtooi de zonnescijf tussen twee horens; aan weerszijden daarvan een korenaar. Rijke haardracht met brede golven op het hoofd en op de schouders afhangende lokken. Het gelaat iets naar rechts gewend. Achter het hoofd een nimbus. Om het lichaam het tussen de borsten saamgeknoopte Isis-gewaad. In de omhooggeheven rechterhand een fakkel, in de op de buik rustende linkerhand een korenaar; aan de linkerarm hangt een mandje of vaasje met hengel. De overgang naar het slangenlichaam wordt door het gewaad bedekt. De godin richt zich op dit slangenlichaam op, dat in een grote kronkeling naar achteren loopt en aan haar rechterzijde eindigt. Zij staat op een halfrond, langwerpig, geprofileerd voetstuk. Rechts en links van het slangenlichaam drie korenaren.

Vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde geheel glad met kleine, ronde indeuking in plaats van een brandgat. Onderaan open. Rode klei. Goede afdruk.

Hoog: 16,5 cm. Plaat II.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris AED. 124.

Vergelijk voor literatuur hierboven bij no. 9 en 10.

12. ISIS-SOTHIS

De godin is voorgesteld dwars zittende op een hond, die de kop naar de toeschouwer wendt en met omgekrulde staart naar rechts springt; tussen zijn oren de Sirius-ster. Zij draagt een tot aan de voeten afhangende rok en een om rug en schouders geslagen mantel, die op de borst saamgeknoopt is. Rijke haardracht met brede golven op het hoofd en op de schouders afhangende lokken. De kroon met aren is afgebroken. In de benedenwaarts gerichte linkerhand houdt zij aren, in de omhooggeheven rechterhand de hoorn des overvloeds, waarvan de punt op de rug van het dier staat. Het geheel op een laag, geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met een klein, rond brandgat. Roodbruine klei. Goede afdruk.

Hoog: 11,5 cm. Plaat III.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 129.

Vergelijk: WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 3, no. 36 en 37; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 21-24 en pl. XVI; ERMAN, *Aegyptische Religion*, blz. 226, afb. 143.

13-15. HARPOCRATES

Drie beeldjes van de god, voorgesteld als naakte jongen met grote phallus, rechtop staande met het linkerbeen naar voren geplaatst. Op het hoofd, dat even naar de rechterschouder geneigd is, twee bloemknoppen. Aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok. Dikke lichaamsvormen. Aan zijn linkerzijde staat een tafel, waarop een grote mand met broden en vruchten. Met beide handen houdt hij zijn eigen beeld op de linkerschouder. Dit beeldje stelt eveneens de jonge god geheel naakt voor met grote phallus; hij draagt op het hoofd de dubbele kroon en de hoofddoek, die over de schouder afhangt; hij houdt de opgeheven rechterhand geopend ter hoogte van de schouder en de linkerarm benedenwaarts gestrekt. Het geheel staat op een laag, glad, half-rond voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde geheel glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. De drie beeldjes zijn geheel gelijk aan elkaar. De eerste twee zijn van lederbruine, het derde is van rode klei. Alle drie, maar vooral de eerste, hebben veel sporen van witte beschildering. Goede afdrukken, waarschijnlijk uit dezelfde vorm. Bij het tweede is links onder-

aan een groot stuk met de rechtervoet van de god, bij het derde is een der bloemknoppen op het hoofd afgebroken.

Hoog: 19 cm. Plaat III.

No. 13 en 14 van onbekende afkomst. Zonder inventarisnummer. No. 15 uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris AED. 197.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.* Dl. I, A 1452 en 1453 en pl. XVIII; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 65 en pl. 23, no. 170-171; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XXIV; VOGT, *Terrakotten*, pl. X, no. 2; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 13, no. 135-137; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XXI, no. 85; ERMAN, *Aegypt. Religion*, blz. 225, afb. 141.

16. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als naakte jongen met grote phallus, zittend op een troon, versierd met palmetten en zonder leuning. Op het hoofd een tooi, bestaande uit twee bloemknoppen; aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok. De voeten rusten op een voetenbankje. Hij houdt de geopende rechterhand zegenend opgeheven ter hoogte van de schouder. De linkerarm hangt langs het lichaam naar beneden. Griekse lichaamsvormen. Het geheel staat op een geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Roodbruine klei. Goede afdruk.

Hoog: 18.5 cm. Plaat III.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 198.

Vergelijk: WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 4, no. 43.

17. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als naakte jongen, rechtop staande met het linkerbeen naar voren geplaatst. Op het hoofd, dat even naar de rechterschouder geneigd is, de dubbele kroon. Het haar ligt in brede golven op het voorhoofd; aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok. De god houdt de wijsvinger van de rechterhand aan de mond en leunt met zijn linkerarm op een boomstam of zuil; met de linkerarm omvat hij een grote hoorn van overvloed, gevuld met vruchten; over deze arm hangt een leeuwenhuid. Het beeldje vertoont een sterk golvende S-lijn. Het geheel staat op een rond, geprofileerd voetstuk. Ongeveer gelijk aan het volgende stuk, doch groter.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde geheel glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Roodbruine, grove klei. Flauwe afdruk.

Hoog: 19.5 cm. Plaat V.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 121.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 51 en pl. 18, no. 103; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XXVI; VOGT, *Terrakotten*, blz. 98 en 99 en pl. XIII, no. 2 en XV no. 2; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 9, no. 103; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLIII, A 273 en 274; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XVII-XX, no. 66-84.

18. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als naakte jongen, rechtop staande met het linkerbeen naar voren geplaatst. Op het hoofd een tooi, waarvan alleen de bloemknoppen rechts en links bewaard zijn gebleven, doch de rest, het bovenstuk, afgebroken en verloren gegaan is. Het kinderlijke gelaat

is naar de linkerschouder gewend. Het haar ligt in brede golven op het voorhoofd; aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok. Houding van het lichaam, gebaren, zuil of boomstam en hoorn van overvloed als bij het vorige stuk. Griekse vormen. Het geheel staat op een laag, glad voetstuk. Ongeveer gelijk aan het vorige stuk, doch kleiner.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Donkerrode klei. Goede afdruk. Enkele sporen van witte beschildering.

Hoog: 12.5 cm. Plaat III.

Uit de verzameling MARIA CIMBA. Inventaris: CI. 36.

Vergelijk voor literatuur hierboven bij no. 17 en LEEMANS, *Aegypt. monumenten* Dl. I, A 1442, pl. XVII.

19. HARPOCRATES

De god is staande voorgesteld, gekleed in een lange, wijde, geplooid mantel, die de armen vrij laat en om de heupen gegord is en waaronder het onderkleed te voorschijn komt. Kaalhoofdig, maar met de jeugdlok aan de rechterzijde van het hoofd. Het gelaat iets naar rechts gewend. Hij houdt de wijsvinger van de rechterhand aan de mond. Aan zijn linkerzijde hangt aan een draagband over de linkerschouder een grote mand of vaas, waarop de linkerarm rust.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde enigszins gemodelleerd en met een rond brandgat. Roodbruine klei. Voeten en neus afgebroken.

Hoog: 25 cm. Plaat IV.

Aangekocht uit de kunsthandel. Inventaris: F. 1948/8.2.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 54-58; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, blz. 42-44; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 52-105; VOGT, *Terrakotten*, blz. 8-14 en 94-102; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 27-39; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 21-30.

20. HARPOCRATES

De god is staande voorgesteld met dik, rond kindergezicht. Op het hoofd een kap met twee bloemknoppen; aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok. Hij houdt onder de linkerarm een ronde pot, waarin hij met de rechterhand grijpt. Hij is gekleed in een lang, tot de enkels reikend gewaad met korte mouwen. Tussen de voeten komt van onder het kleed de phallus te voorschijn. Hij staat op een hoog, rond, geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad, met klein, rond brandgat. Onderaan open. Bleekbruine klei. Resten van witte beschildering. Goede afdruk.

Hoog: 22.2 cm. Plaat IV.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 196.

Vergelijk: WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 10, no. 109-112; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLI, A 225; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XXIII en XXIV, no. 97-105; ERMAN, *Aegyptische Religion*, blz. 225, afb. 139.

21. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als naakte jongen, staande met het linkerbeen naar voren geplaatst naast een zuil; op het hoofd, dat even naar de rechter schouder geneigd is, een kap met twee bloemknoppen. Aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok; om de hals een halsband. Rond kindergezicht; slappe lichaamsvormen; grote phallus. Met zijn linkerarm omvat hij een ronde

vaas, waarin hij de rechterhand steekt. De linkerhand rust daarbij op het kapiteel van de zuil. Het geheel staat op een laag, rond, geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Roodbruine klei. Scherpe afdruk.

Hoog: 19.5 cm. Plaat V.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 156.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 18, no. 111; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 10, no. 108; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XXIV, no. 104.

22. HARPOCRATES

De god is staande voorgesteld, de rechervoet naar voren geplaatst, gekleed in een wijde, geplooidde rok zonder mouwen, het lichaam tot aan de knieën bedekkende, met de linkerarm een ronde vaas of pot omvattende; hij houdt de wijsvinger van de rechterhand aan de mond. Op de borst een bulla aan een halsketen. Rijke haartooi met jeugdlok aan de achterzijde van het hoofd. Een gedeelte van de schedel is met de hoofdbedekking afgebroken. Nevens hem aan de rechterzijde een nederhurkende cynocephalus met zonnescijf op zijn kop. Het geheel staat op een hoog, rond, geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd zonder brandgat. Onderaan open. Rode klei. Resten van witte beschildering. Goede afdruk.

Hoog: 16 cm. Plaat V.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 157.

Vergelijk voor literatuur hierboven bij no. 19-21.

23. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als neergehurkt kind. Op het hoofd, dat voorover en iets naar rechts geneigd is, twee bloemknoppen; om het voorhoofd en de slapen een krans van haarlokken. In de opgeheven rechterhand een afgebroken druiventros houdend, met de linkerhand een gans tegen zich aandrukkend. Hij is gekleed in een hemd, dat de buik onbedekt laat en zit met opgetrokken linkerbeen en ondergeslagen rechterbeen op een glad voetstuk. Om de enkels ringen. Dikke lichaamsvormen.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad. Alleen is op het achterhoofd de haartooi door inkrassingen weergegeven; klein rond brandgat. Onderaan open. Hard gebakken bruine klei. Zeer flauwe afdruk. Veel overblijfsels van witte en rose beschildering.

Hoog: 21 cm. Plaat V.

Uit de verzameling J. H. INSINGER; afkomstig uit Medinet-Haboe. Inventaris: F. 1901/1. 73.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 65 en pl. 22, no. 151; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLII, A 268.

24. HARPOCRATES

De god is voorgesteld ongeveer op dezelfde wijze als in het vorige stuk, als neergehurkt kind. Het hoofd is getooid met een dubbele kroon en met bloemknoppen. Om het voorhoofd en de slapen een krans van haarlokken. Het hoofd met kinderlijk gelaat neigt iets naar de rechter schouder. In de opgeheven rechterhand een druiventros houdend, met de linkerhand een gans tegen zich aandrukkend. Hij is gekleed in een hemd, dat de buik onbedekt laat en zit met opge-

trokken rechterbeen en ondergeslagen linkerbeen op een laag geprofileerd voetstuk. Om de enkels ringen. Dikke lichaamsvormen.

Twee vormen voor de vóór- en achterzijde. Achterzijde vrijwel glad, alleen is op het achterhoofd de haartooi door inkrassingen aangeduid; ronde deuk in plaats van brandgat. Onderaan open. Roodbruine klei. Goede afdruk. Resten van witte beschildering.

Hoog: 18 cm. Plaat VI.

Uit de verzameling J. H. INSINGER; afkomstig uit Medinet-Haboe. Inventaris: F. 1901/1. 74.

Vergelijk voor literatuur hierboven bij no. 23.

25. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als naakte jongen, op de grond zittende. Het linkerbeen opgetrokken, het rechterbeen uitgestrekt. Hij houdt de rechterhand aan de opening van een vaas of pot, die hij met de linkerarm omvat. Om het voorhoofd een krans van haarlokken; jeugdlok aan de rechterzijde van het hoofd. Griekse lichaamsvormen; vrouwelijke borsten. Hij zit op een laag voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Roodbruine klei. Scherpe afdruk. Sporen van witte beschildering.

Hoog: 8.2 cm. Plaat VI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 161.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 19, no. 119-122; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLI, no. 259, 260; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XXI-XXIII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XXIV, XXVI-XXVIII; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 5, no. 64 en 65.

26. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als neergehurkte jongeling met opgetrokken linker- en ondergeslagen rechterbeen. Op het hoofd een dikke krans, daarboven een zonnescijf tussen twee horens; op het vlak van de schijf een ster met zes stralen. Aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok. Het lichaam is gedeeltelijk met een mantel bekleed, die rechterschouder, borst en armen onbedekt laat. Hij houdt in zijn linkerhand op de linker knie een kleine, ondiepe pot, die hij met zijn rechterhand bedekt. Naast hem aan zijn linkerzijde staat een soortgelijke grotere pot. Tussen de benen komt van onder het kleed de phallus te voorschijn. Het geheel staat op een glad, half rond voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Roodbruine klei. Goede afdruk. Veel sporen van rode beschildering.

Hoog: 10.7 cm. Plaat VI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 226.

Vergelijk voor literatuur hierboven bij no. 25.

27. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als een op de grond zittende jongeling, op zijde gezien, met het aangezicht iets meer naar rechts naar de toeschouwer gewend. Hij is gekleed in een wijd gewaad, dat armen en benen onbedekt laat. Op het hoofd een dikke krans, waarboven twee bloemknoppen; aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok. Hij houdt de rechterhand aan de

opening van een grote vaas of pot, die hij met zijn linkerarm omvat. Het geheel staat op een glad, langwerpige voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Donker roodbruine klei. Scherpe afdruk. Veel overblijfselen van witte beschildering. Uit de rechterdij is een stuk weggevallen.

Hoog: 14.3 cm. Plaat VI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 158.

Vergelijk voor literatuur hierboven bij no. 25.

28. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als kind, geheel naakt, op de grond hurkend, met dikke, ronde lichaamsvormen, lachend gezicht en kaal hoofd. Aan de rechterzijde van het hoofd een klein, rond gat, waarschijnlijk ter bevestiging van een jeugdlok. Om de hals een breed lint, waaraan zes kleine, ronde medaillons en in het midden op de borst een groot, rond medaillon (bulla) hangen. De geopende handen zijn zegenend opgeheven. Ringen om polsen en enkels.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde summier gemodelleerd. Kleine, ronde opening in de glutaëen. Bruine klei. Goede afdruk. Het linker onderbeen is afgebroken en ontbreekt.

Hoog: 12 cm. Plaat VII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 138.

Vergelijk: VOGT, *Terrakotten*, pl. XVII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XXXII, no. 152 en 154.

29. HARPOCRATES

De god is voorgesteld als kind, gehurkt zittend, met de wijsvinger van de rechterhand aan de mond. In de linkerhand houdt hij een bouquet bloemen of een hoorn des overvloeds (mogelijk is dit een uraeusslang). Over de linkerschouder en het onderlijf een ruim gewaad. Op het hoofd de dubbele kroon met aan weerszijden een bloemknop. Aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde goed gemodelleerd. Geen brandgat. Onderaan dicht. Bruine klei. Scherpe afdruk.

Hoog: 11 cm. Plaat VII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 199.

Vergelijk: PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XXI; VOGT, *Terrakotten*, pl. XII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XXXI, no. 146.

30. HARPOCRATES TE PAARD

De god is voorgesteld gekleed in een tot op de knieën reikend, om de heupen gegord gewaad met korte mouwen, met de wijsvinger van de rechterhand aan de mond; de linkerarm is niet weergegeven. Om het voorhoofd een brede krans van haarlokken; op het hoofd de dubbele kroon. Hij zit met het gelaat naar de toeschouwer gericht te paard. Het paard is naar rechts gewend en steigert; het heeft lange manen en een korte, uitgestoken staart. Het staat op een laag, geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Lederkleurige klei; enigszins brokkelig. Tamelijk goede afdruk.

Hoog: 16 cm. Plaat VII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 127.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 61-64 en pl. 21, no. 138-144; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLII A 263 en 265; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XI, no. 40.

31 en 32. HARPOCRATES TE PAARD

Twee beeldjes van de god, voorgesteld als in het voorgaande beeldje. Het paard gaat stapvoets; de linker voorpoot is opgeheven. Het heeft lange manen en een lange, afhangende staart. Het staat op een glad voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. No. 31 donkerbruine klei; flauwe afdruk, no. 32 lederkleurige klei, tamelijk goede afdruk. Beide beeldjes zijn geheel gelijk aan elkaar en afdrukken van hetzelfde beeldje, doch no. 32 is beter bewaard en fijner van vormen dan no. 31. De punt van de kroon van no. 31 is afgebroken. Enkele sporen van witte beschildering.

Hoog: 14 cm. Plaat VII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 128 en 200.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 21, no. 138-145; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 7, no. 83-85; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XI, no. 42 en 43; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XXVIII; VOGT, *Terrakotten*, pl. XIV, no. 1 en 3.

33. HARPOCRATES OP EEN HOND

De god is voorgesteld zittend op een rijk behaarde hond, die naar rechts gericht is, de kop naar de toeschouwer wendt en met een gekrulde staart gezeten is op een laag, geprofileerd voetstuk. De god is geheel naakt met een kleed, dat los over rug en schouder hangt; hij draagt de jeugdlok aan de rechterzijde van het hoofd en geeft met de rechterhand de hond te drinken uit een kopje; met de linkerhand houdt hij zich vast aan het nekhaar van de hond.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd zonder brandgat; aan beide zijden evenwel enkele gaten door beschadiging. Onderaan open. Roodbruine klei. Goede afdruk. Sporen van witte en rode beschildering.

Hoog: 14,8 cm. Plaat X.

Aangekocht uit de kunsthandel te Parijs. Afkomstig uit de verzameling FOUQUET. Inventaris: F. 1957/2.6

Vergelijk: PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 34, no. 106 en Pl. XXVIII.

34. HARPOCRATES

De god is voorgesteld in zittende houding, geheel naakt, de linkerarm tegen het lichaam gedrukt, de rechterhand opgeheven met de wijsvinger aan de mond; ter rechterzijde van het hoofd de jeugdlok. De hoofdtooi, die oorspronkelijk aanwezig was, ontbreekt. De voeten rusten aaneengesloten op een rond voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd zonder brandgat maar met een oortje in de nek. Onderaan gesloten. Roodbruine klei. Sporen van witte beschildering. Flauwe afdruk.

Hoog: 9,5 cm. Plaat VIII.

Aangekocht uit de kunsthandel te Marseille. Inventaris F. 1931/5.24.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, Pl. 18, no. 104; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, Pl. 4, no. 41.

35. KOP VAN HARPOCRATES

Kindergezichtje met ronde vormen. Aan de rechterzijde van het hoofd de jeugdlok; op het voorhoofd een diadeem, overigens kaalhoofdig.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad zonder brandgat. Roodbruine klei. Scherpe afdruk.

Hoog: 9 cm. Plaat X.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 143.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 140-144.

36. KOPJE VAN HARPOCRATES

Afgebroken van een beeldje van de god. De rechterhand aan de mond; de jeugdlok aan de rechterzijde van het hoofd; op het voorhoofd een diadeem; op de kruin twee bloemknoppen. Het kopje was voorheen ten onrechte bevestigd op no. 73 (Inv. F. 1901/1. 72).

Hoog: 3,5 cm. Plaat VIII.

Uit de verzameling J. H. INSINGER; afkomstig uit Medinet-Haboe. Inventaris: F. 1901/1. 72.

Vergelijk: VOGT, *Terrakotten*, pl. X, no. 2 en pl. XIX no. 8. BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. XXVII, no. 122.

37. BES

De god is op de gebruikelijke wijze als naakte dwerg voorgesteld met kromme knieën, de armen langs het lichaam hangende, de dikke handen op de dijen liggende; de musculatuur is sterk tot uitdrukking gebracht, vooral op de buik en de borst. Zeer zorgvuldige modellering van het lelijke gezicht: hoog voorhoofd, grote ogen, afstaande oren, brede neus, dikke lippen en open mond. Hij draagt een baard, waarvan de lange lokken aan het einde omgekruld zijn. Op het hoofd een kroon, bestaande uit een voetstuk, waaruit drie veren oprijzen. De benen zijn beneden de knieën afgebroken.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Roodbruine klei. Goede afdruk.

Hoog: 13.5 cm. Plaat IX.

Aangekocht uit de kunsthandel. Inventaris: F. 1941/12. 13.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 67-72 en pl. 24, no. 176 en 185; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 158-161 en pl. 24 en 25, no. 250 en 252; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLIX, A 282-285 en blz. 44; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 37 en pl. XLIX, no. 240, PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XXXIX; VOGT, *Terrakotten*, blz. 15 en 105 en pl. XX, no. 1.

38. BES

Beeldje van hetzelfde type als het voorgaande stuk no. 37, doch gaaf, beter bewaard en fijner van vormen. Op het hoofd een tooi van vijf veren. De god staat op een laag, glad voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde goed gemodelleerd met panterhuid en staart op de rug; klein, rond brandgat; achter de kroon een oortje om op te hangen. Onderaan open. Bruine klei. Scherpe afdruk.

Hoog: 10.5 cm. Plaat IX.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris: A. 1113.

Vergelijk voor literatuur hierboven no. 37 en LEEMANS, *Aegypt. Monum.* Dl. I, A 1113 en pl. XIV.

39. ZEUS

De god is zittend voorgesteld, half achter, half op een adelaar. Hij is gehuld in een mantel, die over het hoofd getrokken is en met het ene einde over de linkerschouder, met het andere einde over de benen hangt; het bovenlijf is naakt. Weelderige haartooi en baard. In de rechterhand houdt hij een diagonaal geplaatste staf (bliksem?). De adelaar staat aan de rechterkant op een laag, glad voetstuk, naar rechts gericht, maar met de kop naar zijn heer gewend en met even geopende vleugels.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Roodbruine grove klei. Flauwe afdruk. Oppervlakte beschadigd. In twee stukken gebroken, doch hersteld.

Hoog: 14 cm. Plaat IX.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 203.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik* blz. 96 en pl. 32, no. 240; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 168 en pl. 27, no. 281; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XXXVIII; VOGT, *Terrakotten*, blz. 18 en 19 en pl. XXVI, no. 2; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 31 en pl. XLII, no. 207.

40. ZEUS

De god is zittend voorgesteld, half achter, half op een adelaar. Het bovenlichaam is geheel naakt; het onderlichaam is gehuld in een geplooid gewaad, dat aan de achterzijde tot over het hoofd is opgetrokken. Met de omhoog geheven rechterhand houdt hij rechts van het hoofd een slip van het gewaad vast; een andere slip, die over de linkerarm hangt, houdt hij met de linkerhand vast. Weelderige haartooi; snor en baard. De adelaar staat aan de rechterkant op een laag, geprofileerd voetstuk, met uitgespreide vleugels en met de kop naar zijn heer gewend.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein rond brandgat. Onderaan open. Donkerbruine klei. Goede afdruk.

Hoog: 15 cm. Plaat IX.

Aangekocht uit de kunsthandel te Parijs. Inventaris: F. 1957/2. 5.

Vergelijk voor literatuur no. 37.

41. ARES.

Borstbeeld van de god, rustend op een rond lichthuisje met van voren een rechthoekig uitgesneden opening voor de plaatsing van een lampje. De god is voorgesteld met een helm op het hoofd; in de opgeheven rechterhand houdt hij boven het hoofd een zwaard; in de linkerhand draagt hij een schild. Hij is gekleed in een over de schouders bevestigd gewaad; om het middel een gordel. Aan de rechterzijde is onder de oksel een lampje met twee gaten (brandgat en vulgat) aangezet, dat met een gordel om de heupen wordt vastgehouden.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gedeeltelijk gemodelleerd, zonder brandgat. Lichtbruine klei. Flauwe afdruk. Sporen van witte beschildering.

Hoog: 14.3 cm. Plaat X.

Uit de verzameling van J. H. INSINGER; afkomstig uit Medinet-Haboe. Inventaris: F. 1901/1. 70.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik* blz. 99 en pl. 32, fig 249 (ten onrechte daar voor Athene gehouden); WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, no. 168, 169, pl. 15 en 16.

42. ATHENE-NEITH

Borstbeeld van de godin, rustend op een glad, plomp voetstuk met in het midden een verlengstuk, waarin twee ronde gaten (brandgat en vulgat), zodat het stuk als lamp gebruikt kon worden. De godin is voorgesteld met een helm met knop op het hoofd, een krans om het voorhoofd en ter weerszijden van het gelaat afhangende haarlokken. Bolle gezichtsvormen. Op de borst een aanduiding voor de aegis, waarop het gorgoneion waarschijnlijk geschilderd was. De schouders zijn aangegeven, doch de armen ontbreken.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Roodbruine, grove klei. Resten van witte beschildering.

Hoog: 17.6 cm. Plaat IX.

Uit de verzameling VAN BEEFTINGH (December 1882). Inventaris: BA. 99.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 98 en pl. 32 en 55; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 109 en pl. 16; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 30 en 31 en pl. XLV-XLVI; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XL, A 242-244 en blz. 41; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 65-70 en pl. LX; VOGT, *Terrakotten*, blz. 20 en pl. XXVII.

43. ATHENE-NEITH

De godin is staande voorgesteld met een helm op het hoofd, waarover aan de achterzijde een op de rug afhangende sluier. Van onder de helm komen rechts en links van het gelaat tot op de schouders afhangende haarlokken te voorschijn. Zij is gekleed in een lange, ter hoogte van de knieën opgeschorte tunica; om het middel een gordel. De armen zijn langs het lichaam naar beneden gestrekt; in de linkerhand houdt zij een plengschaal, in de rechterhand een onduidelijk voorwerp (een omgekeerde fakkel?). Dit laatste voorwerp rust op een zijwaarts gerichte tuitvormige opening. Zij staat op een hoog, geprofileerd voetstuk, waarin aan de voorzijde twee kleine ronde openingen; blijkbaar diende het beeldje als lamp.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd, zonder brandgat, maar met bovenaan een oortje om op te hangen. Onderaan gesloten. Fijne lichtbruine klei. Sporen van witte beschildering.

Hoog: 21 cm. Plaat VIII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 120.

Vergelijk: BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 30-31 en pl. XLVI; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 17, no. 161-163; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 65-70 en pl. LVIII en LIX; VOGT, *Terrakotten*, blz. 20-21 en pl. XXII 1 en 3.

44 en 45. DEMETER

Twee beeldjes der godin, staande voorgesteld; met haar opgeheven rechterarm omvat zij een lange, van het hoofd tot de voeten reikende fakkel, die tegen haar lichaam aangedrukt staat; de linkerhand hangt recht naar beneden langs het lichaam. Het hoofd is bedekt met een diadeem, het in het midden gescheiden haar valt in twee lokken over de schouders; over het hoofd een sluier, die langs de schouders afhangt. Over het tot op de voeten reikende gewaad (chiton) is een rijk geplooid mantel (himation) geslagen, die het gehele lichaam bedekt, ter hoogte van de heupen tot een wrong is opgerold, van voren scheef naar de linker schouder omhooggetrokken is en over de linkerarm afhangt. Zij staat op een laag, glad voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onder-

aan open. No. 44 rode klei, no. 45 roodbruine klei. Beide afdrukken uit eenzelfde vorm, doch no. 45 is beter dan no. 44 en tamelijk scherp.

Hoog: 16.3 cm. Plaat VIII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 118 en 119.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 96 en pl. 32, no. 241, 244; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, A 212, pl. XXXVI. WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, no. 296, 297, pl. 28; VOGT, *Terrakotten*, blz. 19 en pl. V 1; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 25-26 en pl. XIX; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 31 en pl. XLVII, 233, 235.

46. PRIAPUS-MIN

De god is voorgesteld wijdbeens staande, gekleed in een kort, gegordeld hemd of tunica zonder mouwen, tussen twee met hun toppen naar buiten omhoog gebuigende palmbomen. Op het hoofd een kalathos, waarop aan de voorzijde vermoedelijk de zonnescijf tussen slangen is weergegeven. Rijke haartooi; die als een krans om het voorhoofd is gelegd; afhangende lokken, snor en baard van kunstig gedraaide krullen. De handen rusten op de buik ter weerszijden van het overblijfsel van een monster-phallus. Aan de voeten laarzen. Hij staat op een hoog geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde geheel glad zonder brandgat, maar met een oortje om op te hangen. Onderaan open. Roodbruine klei. Sporen van witte beschildering. Scherpe afdruk.

Hoog: 13.5 cm. Plaat X.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 135.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 102; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 182-183 en pl. 29, no. 305; VOGT, *Terrakotten*, blz. 32-34 en pl. XXXI-XXXIII; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 89-91 en pl. XLVI-XLVII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 35 en pl. CIII-CVI.

47. PRIAPUS-MIN

De god is voorgesteld, wijdbeens staande, met beide handen zijn kort hemd zonder mouwen omhoog houdend. Om het middel een gordel. Het grimas-achtig gelaat met gefronste wenkbrauwen, uitpuilende ogen, brede, platte neus, knevel, brede mond, ruige baard en grote, afstaande oren geeft hem een grotesk, Bes-achtig, voorkomen. De schedel is bedekt met een hoofddoek. Tussen de benen een opening om een monster-phallus in aan te brengen. Hij staat op een rond, geprofileerd voetstuk in een soort nis (concha) tussen twee palmbomen, die aan de buitenzijde vruchten dragen. De nis is van boven afgedekt met een gewelf, waaraan drie druiventrossen hangen.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad, zonder brandgat, maar met een oortje om op te hangen. Onderaan open. Donkere, roodbruine klei. Scherpe, geretoucheerde afdruk.

Hoog: 13.8 cm. Plaat XI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 136.

Vergelijk: VOGT, *Terrakotten*, pl. XXXII; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. XLVII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. CV

48. PRIAPUS-MIN

Fragment van een beeldje van de god, dat tot aan de gordel is bewaard gebleven; het

onderlichaam is afgebroken en verloren. De god draagt op het hoofd een ronde kap, waarop een hoge kalathos. Gegroefd gelaat met forse wenkbrauwen, grote ogen, brede neus, dikke lippen en lange, gekrulde baard. Het lichaam is gekleed in een ruim, geplooid gewaad; de linkerhand houdt het kleed vast ter hoogte van de buik; een slip van het kleed hangt over de linkerarm.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met oogje om op te hangen. Geen brandgat. Roodbruine klei. Zeer scherpe afdruk.

Hoog: 11,5 cm. Plaat XI.

Geschenk van de heer A. W. BIJVANCK; afkomstig uit Arsinoë. Inventaris: A. 1910/4. 4.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 102 en pl. 34; no. 265; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 182 en pl. 29, no. 305.

49. EROS

De god is geheel naakt voorgesteld, rijdend op een dolfijn, met rijk golvend haar, de linkerarm rustend op de rug van het dier, de omhooggeheven rechterhand liggend tegen zijn staart. Het linkerbeen is niet zichtbaar. De dolfijn heeft een grote kop met spitse bek en een brede, omhoog geheven staart; hij staat op een hoog voetstuk, waarop vier bolvormige ornamenten de golven van de zee weergeven.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd met klein, rond brandgat. Onderaan open. Roodbruine klei. Scherpe afdruk.

Hoog: 9.5 cm. Plaat XI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 130.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 100-102 en pl. 33 en 34; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 183-186 en pl. 29; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, blz. 45-46 en pl. XLV; VOGT, *Terrakotten*, blz. 28-31 en pl. IX en XXXVIII; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 93-96 en pl. XXXVI-XXXVII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 17 en 19 en pl. LXV-LXVIII.

B. MENSEN

50. SILEEN

De sileen is wijdbeens staande en geheel naakt voorgesteld met uitzondering van de rechterschouder, waarover een manteltje of dunne doek hangt. Hij omvat met zijn linkerarm een hoge amphora met twee oren, die hij met de over het hoofd geslagen rechterhand boven aan de rand ter hoogte van de linkerschouder vasthoudt. Met de linkerhand houdt hij tevens zijn reusachtige phallus tegen de vaas. Hij is kaalhoofdig, behalve een lok boven het voorhoofd. De baard is in kunstig gedraaide krullen geordend. Scherpe gelaatstrekken; uitgezakte lichaamsvormen. Hij staat op een laag, glad voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde vrijwel glad met rond brandgat. Onderaan open. Bruine, hardgebakken klei. Scherpe afdruk, hier en daar met de spatel bijgewerkt.

Hoog: 14.7 cm. Plaat XI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 131.

Vergelijk: MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLIV, A 289; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 36 en pl. LXVIII en LXIX.

51. KOP VAN EEN SILEEN

Kop met scherpe gelaatstrekken, snor en baard, die de mond omsluiten. Op de kale schedel

een brede hoofdtooi; bestaande uit enkele over elkaar gelegde kransen, waartussen bladeren en bloemen van klimop (*hedera*). Links nog een rozet; twee dergelijke rozetten rechts en bovenop in het midden zijn verloren gegaan, evenals de klimop bladeren rechts.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad. Onderaan open. Bruinrode klei. Sporen van witte, rode en blauwe beschildering. Scherpe afdruk.

Hoog: 10,5 cm. Plaat XII.

Aangekocht uit de kunsthandel te Parijs. Inventaris F. 1957/2.9.

Vergelijk: WIEGAND-SCHRADER, *Priene*, 1904, blz. 343, afb. 400.

52. JONGE SATYR

De jonge satyr is voorgesteld geheel naakt en voorover gebogen staande, met de rechter voet naar voren geplaatst; het hoofd is omlijst door weelderig haar, dat achter over de schedel afhangt. Op het voorhoofd twee horentjes, aan de kin een kort puntbaardje; op de rug een staartje. Plompe lichaamsvormen. De linkervoet en de armen zijn afgebroken. De afzonderlijk bevestigde phallus ontbreekt.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Aan de voorzijde een rond brandgat, waarin tevens de phallus bevestigd was. Achterzijde gemodelleerd. Lederbruine, hard gebakken klei. Resten van witte beschildering. Scherpe afdruk, bijgesneden en geretoucheerd.

Hoog: 16.5 cm. Plaat XII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 159.

Vergelijk: WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 24 en 25; PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 87; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 34.

53. TELESOPHURUS

Deze priester van de gelijknamige god is staande voorgesteld, het gehele lichaam gehuld in een wijde mantel, die over de armen tot op de enkels afhangt, met een puntige kap, die het hoofd bedekt. Forse wenkbrauwen, uitstekende jukbeenderen, grote ogen en neus, dikke lippen. Om de hals een koord, waaraan spiraalvormige haken; hieraan hangt in het midden op de borst een rechthoekige plaat, vermoedelijk een naïskos, waarvan echter niets te onderscheiden is. Overblijfsel van een monsterphallus. Schoenen aan de voeten.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met een oortje ter hoogte van de nek om het stuk op te hangen. Geen brandgat. Onderaan gesloten. Donkerbruine klei. Sporen van witte beschildering. Oorspronkelijk modelé goed; deze afdruk zeer matig.

Hoog: 21.5 cm. Plaat XII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 134.

Vergelijk: WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 36, no. 395 (aldaar als een kind beschouwd); PERDRIZET, *Terres cuites*, blz. 105, no. 271 en 272 en pl. LXXIII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 50, no. 313 en pl. LXXXIII, no. 438; DAREMBERG-SAGLIO, *Dictionnaire des antiquités grecques et romaines*, sub voce; VOGT, *Terrakotten*, blz. 131 en pl. XLVII.

54. MARKTKOOPMAN

Deze man is voorgesteld in lopende houding, gekleed in een korte tunica, tot even onder het middel reikend en armen en rechterborst bloot latend. Om het middel een gordel. Om de hals een dikke bloemkrans. In de naar beneden gestrekte rechterhand houdt hij een aan drie koorden hangende mand, waarin een pot. Op de linkerschouder draagt hij een mand met vruchten

(druiventrossen?), welke hij met de linkerhand ondersteunt. Op het hoofd een kegelvormige muts. Het gelaat caricaturaal: grote neus, brede mond met dikke lippen, grote uitpuilende ogen, afstaande oren. Tussen de benen een afzonderlijk inzetsel voor een monsterphallus, die verloren is gegaan.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd, zonder brandgat, maar met achter in de nek een oortje om op te hangen. Onderaan open. Grijsbruine klei. Enkele sporen van witte beschildering. Zeer scherpe afdruk.

Hoog: 17.3 cm. Plaat XII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 132.

Vergelijk: VOGT, *Terrakotten*, blz. 162 en pl. LXXII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. LXXXIII, no. 437.

55. TONEELSPELER

Deze man is staande voorgesteld, gehuld in een wijde, rijk geplooid mantel, die over beide schouders geslagen is. Over het hoofd en om de hals bloemkransen; in de rechterhand eveneens een bloemkrans; in de linkerhand houdt hij een bekervormige vaas. Het gelaat caricaturaal: grote neus, afstaande oren, gefronst voorhoofd, gerimpeld gezicht, uitpuilende ogen, brede mond met dikke lippen. Op de buik een vierkant gat, waarin een monsterphallus stak, die verloren is gegaan. Schoenen aan de voeten.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd, zonder brandgat, maar met achter in de nek een oortje om op te hangen. De opening van het oortje dient tevens als brandgat. Roodbruine klei. Enkele sporen van witte beschildering. Zeer scherpe afdruk.

Hoog: 15 cm. Plaat XIII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 133.

Vergelijk: WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 191 en pl. 30, no. 323.

56. TONEELSPELER

Deze man is gehurkt voorgesteld met de knie rustend op de beide handen, die over elkaar op de opgetrokken linkerhand liggen; het rechterbeen ligt samengevouwen onder het lichaam; hij is gekleed in een korte tunica, heeft een caricaturaal masker met wijden mond voor het gelaat, een bloemkrans en een spits toelopende, gedeeltelijk afgebroken muts op het hoofd en draagt aan de linkerzijde een bedelzak.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad, zonder brandgat. Waarschijnlijk had het beeldje oorspronkelijk de vorm van een fles, waarvan de hals bovenop, die nu is afgebroken, dienst deed als brandgat. Ook het voetstuk met de beide voeten is afgebroken. De daardoor ontstane openingen zijn in moderne tijd opgevuld met gips. Roodbruine klei. Sporen van witte beschildering. Goede afdruk.

Hoog: 15.5 cm. Plaat XIII.

Uit de verzameling FOUQUET. Inventaris: F. 1957/2. 7.

Vergelijk: PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. LXXXVII, tekst blz. 154, no. 434.

57. HYDROPHOROS

Deze man is staande voorgesteld, gekleed in een ruim, geplooid gewaad, dat tot op de knieën afhangt. Op het hoofd, dat voorover en naar rechts neigt, een spits toelopende muts. Op

de linkerschouder draagt hij een grote amphora met twee oren, die hij met de linkerhand ondersteunt; in de rechterhand, die naar beneden gericht is, houdt hij een nap.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd; geen brandgat. Achter in de nek een oortje om op te hangen. In de vaas een gat door beschadiging. Roodbruine klei. Veel resten van witte beschildering. Zeer scherpe afdruk.

Hoog. 17 cm. Plaat XIV.

Aangekocht uit de kunsthandel: Inventaris: F. 1943/3. 1.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 128 en pl. 42, no. 331; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, blz. 48 en pl. LXXIII.

58. MACEDONISCHE KNAAP

De jongen is staande voorgesteld met platte, schotelvormige muts met rand op het hoofd. Groot hoofd met kindergezicht. Het haar hangt aan weerszijden van het gelaat af tot in de hals. Hij is gekleed in een kort, geplooid rokje; een wijde mantel ligt over de borst en schouders en wordt door de rechterhand vastgehouden; in de linkerhand, die ter zijde tegen de buik ligt, draagt hij een onduidelijk voorwerp. Ronde buik. Hij staat op een laag, rond voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met rond brandgat. Onderaan open. Donkerbruine klei. Resten van witte en rode beschildering.

Hoog: 9,5 cm. Plaat XIV.

Uit de verzameling MARIA CIMBA. Inventaris: C. I. 62.

Vergelijk: WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 201 en pl. 32, no. 339-341; VOGT, *Terrakotten*, blz. 61-62 en 128 en pl. XLIV, no. 4 en blz. 170 en pl. LXXIX, no. 6; KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 46, no. 401-402; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLVII A 314; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, p. 50, no. 322 en pl. LXXII, no. 365 en pl. LXXVII, no. 403; LEEMANS, *Mon. égypt. T. I. D.* 150 en pl. XXVI.

59. MACEDONISCHE KNAAP

De jonge is staande voorgesteld geheel op dezelfde wijze als het voorgaande stuk, maar dit stuk is zeer gecorrodeerd.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met rond brandgat. Onderaan open. Rode klei. Een gedeelte van het voetstuk is met het rechterbeen afgebroken.

Hoog: 8,5 cm.

Geschenk van de heer J. SCHULMAN. Inventaris: F. 1902/5. 8.

Vergelijk voor literatuur no. 58.

60. HURKENDE MAN.

De man is gehurkt voorgesteld, gehuld in een mantel, met caricaturaal gelaat, kaal hoofd en reusachtige phallus, die in dwarsrichting doorboord is (om er een lampje aan te hangen?).

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde enigszins gemodelleerd met klein rond brandgat. Onderaan gesloten. Bruine klei. Enkele sporen van witte beschildering. Flauwe afdruk.

Hoog: 16 cm. Plaat XIV.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris: AT. 74a.

Vergelijk: LEEMANS, *Mon. égypt. I, A.* 1462, pl. XVIII; VOGT, *Terrakotten*, blz. 175-177 en pl. LXXXIV-LXXXVI.

61. HURKENDE MAN.

De man is voorgesteld op dezelfde wijze als in het vorige stuk, gehurkt, in een mantel gehuld en met reusachtige phallus.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde enigszins gemodelleerd met een oortje om op te hangen, zonder brandgat. Onderaan gesloten. Bruine klei. Het gelaat afgesleten. Flauwe afdruk.

Hoog: 11,5 cm. Plaat XIV.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris: AT. 74b.

Vergelijk: LEEMANS, *Mon. égypt.* I, A. 1463, pl. XVIII en voorts de literatuur bij no. 60.

62. PHALLISCH BEELDJE

Phallus met het hoofd van een oude man en met kleine uitgespreide vleugels; om de hals een dikke krans. Op de schedel zit de rest van een haarlok, zoals die bij sommige Harpocrates-typen op de kruin voorkomt.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Aan de achterzijde een oortje om op te hangen. Zonder brandgat. Grove, roodbruine klei. Goede afdruk.

Hoog: 10 cm. Plaat XIII

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 160.

63. RUITER

Fragment, voorstellende een monsterachtig menselijk beeld, waarschijnlijk afkomstig van een ruiter te paard. Het paard is verloren gegaan. Het draagt een roodgeschilderde helm, heeft een grote neus, uitpuilende ogen en een vooruitstekende kin. De armen zijn afgebroken; het lichaam loopt uit in twee punten in plaats van benen.

Vrij uit de hand gemodelleerd. Massief. Donkerbruine klei. Sporen van witte en rode beschildering. Het stuk kan behoren tot de z.g. Memphis-terracotta's der vijfde eeuw.

Hoog: 11 cm. Plaat XIV.

Uit de verzameling VAN BEEFTINGH. Inventaris: BA. 98.

Vergelijk: FLINDERS PETRIE, *Memphis I*, pl. XL, no. 43; *Memphis II*, pl. XXVIII, no. 71; *Kahun, Gurob, and Hawara*, pl. XLVIII, no. 3 en 5; SCHEURLEER, *Gids Allard Pierson Museum*, blz. 43.

64. GEBAAARDE MANNENKOP

Deze kop heeft de vorm van een rhyton met bovenop een hals met opening, die tevens als brandgat dienst deed; rechts en links van de hals twee bladvormige uitsteeksels. Boven het in het midden gescheiden haar tegen de voorzijde van de hals een kroon, bestaande uit twee horens, waartussen een zonneschijf en twee veren. Aan de achterzijde van de hals een oortje ter ophanging.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd. Rode klei.

Hoog: 12,5 cm. Plaat XIII.

Aangekocht uit de kunsthandel. Inventaris: F. 1957/2. 4.

65. AMAZONE

De amazone is voorgesteld in naar links lopende houding met in de linkerhand een schild (pelta, parmula); de rechterhand rust op de heup; zij is gekleed in een lange, geplooid tunica met lange mouwen; om het middel onder de borsten een gordel met afhangende stroken; op het

hoofd over het gescheiden haar een tulbandachtige hoofdtooi met op de schouders afhangende banden.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad, zonder brandgat, maar met achter in de nek een oortje om op te hangen. Het beeldje heeft de vorm van een fles, de hals daarvan op het hoofd doet tevens dienst als brandgat. Onderaan open. Roodbruine klei. Sporen van witte beschildering. Goede afdruk. Rechts onderaan afgebroken.

Hoog: 25 cm. Plaat XV.

Uit de verzameling FOUQUET, Inventaris: F. 1957/2. 8.

Vergelijk: PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. LXXIV, tekst blz. 106, no. 280.

66, 67. KANEPHORE

Twee beeldjes van een naakte vrouw, staande voorgesteld; zij draagt een draperie, die de rug en het rechterdijbeen bedekt, maar overigens het lichaam geheel bloot laat; tussen de knieën vormt deze draperie een knoop en hangt dan tussen de benen af naar beneden. Op het hoofd draagt zij met beide omhooggeheven handen een grote gestyleerde mand, gevuld met vruchten (granaatappels?), waarvoor zich in het midden een uraeusslang verheft. De haren vallen in lange lokken over de schouders. Naast haar staan rechts een knaap, die op een dubbele fluit blaast en bekleed is met een tot op de knieën reikend gewaad, dat door een gordel om het middel omhoog gehouden wordt, en links een hoge, puntige amphora met twee grote oren. Sommigen houden de vrouw en de knaap voor Aphrodite en Eros, anderen voor Isis en Harpocrates. Het geheel staat op een laag, glad, ovaal voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Beide beeldjes komen uit dezelfde vorm, het eerste is van grijsrode, het tweede van rode klei; het eerste is een scherpere afdruk. Veel sporen van witte beschildering.

Hoog: 21,5 cm. Plaat XV.

No. 66 uit de verzameling D'ANASTASY. Inventaris AT. 70c. No. 67 uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 162.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 31, no. 235-239 en de tekst blz. 93; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 19 en tekst blz. 125-129; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XXXVIII A 224; VOGT, *Terrakotten*, pl. LXXXIX, 1 en tekst blz. 179; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. LV, no. 269-272; LEEMANS, *Aegypt. monum.* Dl. I, A 1430 en pl. XVII; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. CIII, no. 306.

68. TAMBOERIJSPEELSTER

Deze jonge vrouw is staande voorgesteld, gekleed in een lang, geplooid gewaad met Isisknoop op de borst, waarover een wijde mantel geworpen is; in haar linkerhand houdt zij een tympanon of tamboerijn, die zij met haar rechterhand bespeelt; aan haar linkerzijde staat in een standaard een hoge puntige amphora met twee grote oren, waarop haar linkerarm rust. Zij draagt om de hals een dubbel snoer en op het hoofd een tulband; het haar hangt in lange lokken over hoofd en schouders. Op grond van een en ander houdt men haar voor een priesteres van Isis. Het geheel staat op een hoog, glad voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein rond brandgat. Onderaan open. Bruinrode klei. Goede afdruk.

Hoog: 19 cm. Plaat XVI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 201.

Vergelijk: P. GRAINDOR, *Terres cuites*, pl. XV, no. 39 en tekst blz. 112-113; KAUFMANN, *Koroplastik*,

pl. 44, no. 354 en tekst blz. 130; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XXXVI, A 215; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 24, no. 244, 245.

69. TAMBOERIJSPEELSTER

Deze jonge vrouw is staande voorgesteld, gekleed in een onderkleed, dat bijna geheel verdwijnt onder een wijde, rijk geplooid mantel, die over de schouders geslagen en op de borst vastgeknoopt is. Met haar rechterhand houdt zij de brede zoom van deze mantel op haar rechterheup vast. In haar opgeheven linkerhand houdt zij een tamboerijn, die op de linker-schouder rust. Het gelaat wordt omlijst door in het midden gescheiden haar, dat in lange lokken over rug en schouders valt. Op het hoofd een brede krans, waaromheen een diadeem gelegd is en waaruit twee bloemknoppen of korenaren omhoog steken.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gedeeltelijk gemodelleerd met klein rond brandgat. De voeten afgebroken. Roodbruine klei. Sporen van witte en roze beschildering. Scherpe afdruk.

Hoog: 14 cm. Plaat XVI.

Aangekocht uit de kunsthandel. Inventaris: F. 1947/1. 1.

Vergelijk: *Oudheidkundige Mededelingen, N.R.* XXVII, 1946, blz. 1-4 afb. 2; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 130-132 en pl. 44, no. 354; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 24, no. 241 en 242; VOGT, *Terrakotten*, pl. XCVIII, no. 3.

70. TAMBOERIJSPEELSTER

Deze jonge vrouw is staande voorgesteld, gekleed in een ruim, geplooid gewaad met korte mouwen, dat de hals vrijlaat en naar onderen toe trechtervormig uitloopt, en waarover een mantel geworpen is, waarvan het ene einde over de rechterschouder hangt en het andere einde door haar linkerhand omhoog gehouden wordt. In haar linkerhand houdt zij bovendien een ruiker of een bos korenaren; in haar opgeheven rechterhand een tamboerijn. Twee bloemkransen of ketens, die elkaar op de borst kruisen en daar door een medaillon of schijf samengehouden worden, hangen over de schouders af tot op de heupen. Om de hals een dubbel halssnoer; om de polsen armbanden, om de enkels enkelbanden; in de oren oorhangers. Het rijk golvend haar bedekt de schedel, de slapen en ook het achterhoofd. Het hoofd is omlijst met een brede bloemkrans, aan de einden rechts en links versierd met bladeren en vruchten. Volgens sommigen stelt dit beeldje een danseres of klaagvrouw voor, volgens anderen de godin Isis-Aphrodite.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd, zonder brandgat; de mantel hangt in wijde plooiën over de rug. Roodbruine klei. Sporen van witte beschildering. Scherpe afdruk.

Hoog: 14 cm. Plaat XVI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 163.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 130 en pl. 44, no. 354; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 34, no. 377; PERDRIZET, *Terres cuites*, tekst no. 288, blz. 110 en pl. X, no. 3; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. LVII, no. 278 en pl. LIX, no. 294; VOGT, *Terrakotten*, pl. XC, no. 3.

71. DANSERES

Deze jonge vrouw is zittende voorgesteld in gehurkte houding met opgetrokken benen en met de hielen der voeten tegen elkaar; zij houdt de onderarmen zijwaarts uitgestrekt en de

handen geopend; zij is gekleed in een kort, ruim, geplooid gewaad zonder mouwen. Twee bloemkransen of ketens, die elkaar op de borst kruisen en daar door een ovale schijf met opgezet medaillon saamgehouden worden, hangen over de schouders af tot op de heupen. Om de hals een dubbel halssnoer; om de polsen armbanden, om de enkels enkelbanden, in de oren oorbangles. Het in het midden gescheiden haar bedekt de schedel, de slapen en ook het achterhoofd, waar het in een ronde, dikke wrong in de nek ahangt. Het hoofd is omlijst met een dubbele krans, die rechts en links versierd is met een grote ronde bloem. Volgens sommigen stelt het beeldje een dodenbruid of klaagvrouw voor, volgens anderen houdt het verband met de Isis-dienst.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd (kleed en haartooi), zonder brandgat. Onderaan gesloten. Roodbruine klei. De voeten zijn een weinig beschadigd. Sporen van witte beschildering. Scherpe afdruk.

Hoog: 15 cm. Plaat XVI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 137.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 37, no. 295; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 22 en 23, no. 222-226; GRAINDOR, *Terres cuites*, pl. XVI, no. 40; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLVI, no. 307; VOGT, *Terrakotten*, pl. XCVII, 1 en 2; BRÉCCIA, *Terrecotte figurate*, pl. LIII, no. 261, 263 en 264, pl. LIX, no. 291; PEDRIZET, *Terres cuites*, pl. LXXXI, no. 334.

72. IDOOL VAN EEN VROUW

Zeer ruw en schematisch bewerkt beeldje voorstellende een staande vrouw; het lichaam gewikkeld in een gewaad, dat alleen het hoofd en de handen vrij laat; op het hoofd een hoog, driehoekig kapsel, waarin drie gaatjes zijn aangebracht; het gelaat omlijst door gestileerde lokken; op het voorhoofd een medaillon. Grote ronde ogen en grote, kromme neus. Om de hals een ketting met medaillon. Zijwaarts afstaande ellebogen. Het benedenlichaam is enigszins cilindrisch van vorm. Op de borst afhangende banden, waaraan een onduidelijk voorwerp (vaas of pot) hangt. Volgens sommigen stelt dit beeldje een orante voor, volgens anderen Aphrodite.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde enigszins gemodelleerd zonder brandgat; van boven naar beneden loopt, in de vorm ingedrukt, de voorstelling van een boom met takken (palm?). Onderaan open. Zeer hardgebakken geelbruine klei. Sporen van witte en zwarte beschildering.

Hoog: 13,5 cm. Plaat XVII.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris: AT. 71.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.* Dl. II, D. 154 en pl. XXVI; KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 40, no. 312; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 23, no. 236; PEDRIZET, *Terres cuites*, pl. VI, no. 11-13 en blz. 5-7; STRZYGOWSKI, *Koptische Kunst*, blz. 244-245.

73. STAANDE VROUW

Deze vrouw is, geheel naakt, staande voorgesteld; zij rust op het linkerbeen en houdt het rechterbeen gebogen. Met haar beide handen houdt zij een mantel achter zich uitgespreid. Het hoofd en de linkervoet ontbreken.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd met klein brandgat(?). Onderaan open. Roodbruine klei. Sporen van rode beschildering. Scherpe afdruk. Volgens de inventaris had dit beeldje „een hoofd, versierd met twee korenaren, rechts aan het hoofd een

haarlok, de kin met baard'', zie de Harpocrateskop no. 36, F. 1901/1.72a, die er op gezet was doch er niet op hoorde.

Hoog: 15 cm. Plaat XVII.

Uit de verzameling J. H. INSINGER. Inventaris: F. 1901/1. 72.

Afkomstig uit Medinet-Haboe.

74. STAANDE VROUW

Deze vrouw is voorgesteld rechtop staande, geheel naakt, met de voeten tegen elkaar, de handen in de zijde geplaatst, waardoor tussen de ellebogen en het lichaam twee ronde gaten zijn ontstaan; op het hoofd een bijzonder grote tooi, die de vorm heeft van een schijf of nimbus, misschien een krans. Om de hals een snoer met hanger tussen de borsten; banden om de bovenarmen, polsen en enkels. Aan de voeten schoenen. Misschien een voorstelling van Isis-Aphrodite.

Massief. Achterzijde gemodelleerd. Rode klei. De ogen en de wenkbrauwen zijn in zwarte, het haar is in paarse beschildering weergegeven; de arm-, pols- en enkelbanden zijn geel, de schoenen roze gekleurd, overigens is het beeldje bedekt met een witte beschildering. Grove afwerking.

Hoog: 26 cm. Plaat XVII.

Uit de verzameling J. H. INSINGER. Inventaris: F. 1901/1. 71.

Vermoedelijk afkomstig uit Gebelein.

Vergelijk: W. M. FLINDERS PETRIE, *Tanis, frontespice*, fig. 11 en blz. 42; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, no. 200-205, pl. 20 en 21; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, A 217, 219 en 221, pl. XXXVII; KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 35 en 36; GRAINDOR, *Terres cuites*, pl. XIV, no. 36; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. IV; VOGT, *Terrakotten*, pl. XXX, 3 en 4; pl. XCI, 4 en pl. XCII.

75. APOTROPAEISCHE VROUW

Deze vrouw is voorgesteld rechtop staande, geheel naakt, in zwangere staat met dikke buik, lange, afhangende borsten, brede heupen en ook overigens zeer dikke lichaamsvormen. De linkerhand rust op de heup, de rechterhand is omhooggeheven met toegebogen vingers. Op het hoofd een kapsel in lange krullen met scheiding in het midden en aan de achterzijde in een brede massa samengebonden. Rond, glimlachend gezicht met kleine mond. In de oren schijf-vormige hangers, om de hals een keten, bestaande uit platte, ronde en ruitvormige versiersels. Ringen om bovenarm, pols en boven de enkels. Om de onderbuik een buikband.

Vormen voor vóór- en achterzijde, beide goed gemodelleerd. Aan de achterzijde een kleine opening onder de glutaëen, overigens gesloten. Fijne, lichtrode klei. Veel resten van witte beschildering. Scherpe afdruk. Goede conservatie.

Hoog: 13,8 cm. Plaat XVIII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 166.

Vergelijk: VOGT, *Terrakotten*, pl. XCIX, 2; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. LIV, no. 268; GRAINDOR, *Terres cuites*, pl. XV, no. 38.

76. APOTROPAEISCHE VROUW

Deze jonge vrouw van zeer dikke lichaamsvormen is zittende voorgesteld. Op het hoofd een dikke, met linten omwoelde krans, waaronder het in het midden gescheiden haar tevoorschijn komt. De einden van de krans vallen tegelijk met twee haarlokken over de schouders. De benen zijn zijwaarts uitgestrekt en omhooggetrokken. De rechterhand ligt op de buik, de linkerhand ligt aan de achterzijde op de linker dij. Het linkeronderbeen is afgebroken en verloren gegaan. Aan de polsen armbanden.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde enigszins gemodelleerd met rond brandgat; overigens gesloten. Op het achterhoofd een horizontale opening om het beeldje aan op te hangen. Bleekbruine, zeer goed gereinigde klei. Veel sporen van witte en enkele rode en blauwe beschildering (rode banden op het lichaam, blauwachtige kleur in de krans). Zeer scherpe afdruk, bijgemodelleerd.

Hoog: 12 cm. Plaat XVIII.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris: AT. 73 a.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.* Dl. II, D. 157. Pl. XXVII; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 26, no. 271-278; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. XLVI A. 309; GRAINDOR, *Terres cuites*, pl. XII, no. 30; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. LXXXIV en LXXXV, no. 339 en 340 en blz. 124; VOGT, *Terrakotten*, pl. XCIX, 1, C 1-4 en CI 1-3.

77. APOTROPAEISCHE VROUW

Deze jonge vrouw van zeer dikke lichaamsvormen is zittende voorgesteld, het hoofd bedekt met een spits toelopend kapsel (tutulus), waarin een gaatje om het beeldje aan op te hangen. De benen zijn zijwaarts uitgestrekt en omhooggetrokken. De rechterhand ligt op de buik, de linkerhand trekt het linkerbeen op. Het rechter onderbeen ontbreekt.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde enigszins gemodelleerd. Roodbruine klei. Sporen van witte beschildering.

Hoog: 5,5 cm. Plaat XVIII.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris AT. 73b.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.* Dl. II, pl. XXVII, D. 158 en voorts de literatuur bij no. 76.

78. APOTROPAEISCHE VROUW

Deze jonge vrouw is op dezelfde wijze voorgesteld als die van het voorgaande stuk. Het hoofdhaar is in het midden gescheiden en op het achterhoofd opgerold. Met de linkerhand houdt zij een grote, geribde kantharos op hoge voet met twee oren vast.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Massief. Donkerbruine klei. Resten van witte en roze beschildering. Rechter onderarm en rechterbeen ontbreken. Scherpe afdruk, geretoucheerd.

Hoog: 4,7 cm. Plaat XVIII.

Uit de verzameling VAN BEEFTINGH. Inventaris BA. 101.

Vergelijk voor literatuur no. 76.

79. ZITTENDE VROUW

Deze vrouw is voorgesteld zittend op een tabouret met vier poten; zij is gekleed in een lang, ruim, geplooid gewaad; het gegolfde haar bedekt de schedel, de slapen en ook het achterhoofd, waar het in een ronde, dikke wrong in de nek afhangt; om de hals een halssnoer. Haar linkerhand rust op de linker knie; met haar rechterhand roert zij in de inhoud van een grote pot, die naast haar op een piedestal staat en waarschijnlijk geacht moet worden brij te bevatten. Het geheel staat op een breed, geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd zonder brandgat. Onderaan open. Roodbruine klei. Grotendeels nog bedekt met witte stuc. Sporen van rode beschildering. Flauwe afdruk.

Hoog: 15,5 cm; breed 14 cm. Plaat XVIII.

Uit de verzameling FOUQUET. Inventaris: F. 1957/2. 10.

Vergelijk: PERDRIZET, *Terres cuites*, tekst blz. 16, no. 56 en pl. LXXV.

80. ZITTENDE OUDE VROUW

Deze vrouw is voorgesteld, zittend op een zetel met hoge, ronde leuning; gehuld in een wijde mantel; de handen rusten op de knieën; het gegolfde haar bedekt de schedel, de slapen en het achterhoofd, waar het een ronde, dikke wrong vormt.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gedeeltelijk gemodelleerd zonder brandgat. Onderaan gesloten. Roodbruine klei. Sporen van witte beschildering. Flauwe afdruk.

Hoog: 6,5 cm. Plaat XIX.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 165.

81. ZITTEND KIND

Dit meisje is voorgesteld zittend op een stoel of bankje, gehuld in een lang, tot op de enkels reikend gewaad; het hoofd bedekt met een naar achteren afhangende sluier. Zij houdt op haar schoot een open geslagen diptychon, waartegen een hondje (met halsband) opspringt. Het geheel staat op een hoog, glad voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met klein, rond brandgat. Onderaan open. Grove, donkerrode klei. Sporen van witte beschildering. Flauwe afdruk.

Hoog: 10,3 cm. Plaat XIX.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 164.

Vergelijk: WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, Pl. 36, no. 394.

82. ZITTEND KIND

Dit jongetje is voorgesteld geheel naakt op de grond zittend met over elkaar geslagen benen en met een krans om het hoofd; hij houdt in de linkerarm een lantaarn, welke hij met een lont of toorts in de rechterhand schijnt aan te steken. Breed, lachend gezicht. Glad, lang voetstuk.

Massief. Achterzijde goed gemodelleerd. Onderaan uitgehold. Fijne gele klei. Geen „Fayoem-terracotta”, maar stellig Egyptisch, mogelijk uit Alexandrië.

Hoog: 5,3 cm. Plaat XIX.

Afkomst onbekend.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.*, DI II, D. 161, pl. XXVII.

83. HOOFDJE VAN EEN VROUW

Vrouwenhoofdje met gecompliceerd, waaivormig kapsel. Het haar op het voorhoofd in brede golven gelegd, aan de achterzijde in een wrong bij elkander gebonden. Het hoofd is omlijst door een diadeem met een medaillon midden op het voorhoofd. Van deze diadeem uit lopen vier banden naar achteren, die zich verenigen rondom de wrong. Op de plaats van de oren twee gaatjes (voor oorringen?).

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd. Roodbruine klei. Veel sporen van witte beschildering. Vrij goede afdruk.

Hoog: 6 cm. Plaat XIX.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris: AT. 82 a.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.* Dl. II, D. 163 en pl. XXVII; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 140 en pl. 52; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, A 232-241, pl. XXXIX; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 35; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. LX-LXIV; PERDRIZET, *Terres cuites*, pl. IX, XI en XII; VOGT, *Terrakotten*, pl. XCIII.

84. HOOFDJE VAN EEN VROUW

Vrouwenhoofdje met weelderige haartooi. Het haar aan de voorzijde van het hoofd in brede golven gelegd, op het achterhoofd uitlopend in een dubbele haarknoop. De hals eindigt in een punt, waarmede het hoofdje op een beeldje werd vastgezet.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Massief. Achterzijde gemodelleerd. Bleek-bruinrode klei. Sporen van witte beschildering. Scherpe afdruk; bijgemodelleerd.

Hoog: 6 cm. Plaat XIX.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris AT. 82 b.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt.-Monum.* Dl. II, D. 164 en pl. XXVII en voorts de literatuur bij no. 83.

85. HOOFDJE VAN EEN VROUW

Vrouwenhoofdje met gecompliceerd waaivormig kapsel. Het haar aan de voorzijde van het hoofd in brede golven gelegd, aan de achterzijde in een wrong bij elkaar gebonden, van boven spits toelopend. Op de plaats van de oren twee gaatjes (voor oorringen?).

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd. Roodbruine klei. Veel sporen van witte beschildering. Vrij goede afdruk.

Hoog: 6,5 cm. Plaat XIX.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris: AT. 82 c.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.* Dl. II, D. 165 en pl. XXVII; GRAINDOR, *Terres cuites*, pl. XVI, no. 41 en voorts de literatuur bij no. 83.

86. HOOFDJE VAN EEN VROUW

Dergelijk stuk als het voorgaande, doch niet uit dezelfde vorm. De achterzijde ontbreekt. Behalve de twee gaatjes op de plaats van de oren, ook twee gaatjes boven op het hoofd.

Oorspronkelijk twee vormen voor vóór- en achterzijde. Roodbruine klei. Veel sporen van witte beschildering. Goede afdruk.

Hoog: 6 cm. Plaat XIX.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris: AT. 82 d.

Vergelijk voor literatuur no. 83-85.

87. HOOFDJE VAN EEN VROUW

Vrouwenhoofdje met een eenvoudig kapsel en met een ketting om de hals in rode beschildering.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd. Hardgebakken rode klei. Veel sporen van witte beschildering. Flauwe afdruk.

Hoog: 7 cm. Plaat XIX.

Afkomst onbekend. Zonder inventarisnummer.

Vergelijk voor literatuur no. 83-86.

C. DIEREN

88. AAP

Hurkende cynocephalus met de zonneschijf tussen de twee horens op het hoofd, de handen op de opgetrokken knieën rustend; een bulla (?) of soortgelijk amulet hangt aan een band om de hals. Het dier zit op een laag voetstuk, waarin vóóraan een miniatuurlampje met een dubbel gat voor lampenpit en vulling.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde summier gemodelleerd. De lange staart ligt rechts achter het lichaam. In plaats van een brandgat een rond indruksel. Een klein gat ter ophanging loopt dwars door de zonneschijf. Bruinrode klei. Enkele sporen van witte beschildering. Onderaan open; achteraan van onderen een stuk afgebroken. Scherpe afdruk.

Hoog: 15.9 cm. Plaat XX.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED 144.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 26, no. 204 en tekst blz. 82; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. LI, A 371; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 37, no. 408; VOGT, *Terrakotten*, pl. CII, no. 2; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. LII, no. 259 en pl. CXI, no. 642 en 643.

89. PAARD

Dit paard is voorgesteld in staande houding, volledig opgetuigd, met toom en gebit, lange manen en staart; op de kop een bultige hoofdtooi; aan de halster twee bellen. De vier poten zijn weergegeven door twee plumpe stompen, waarop zij in reliëf zijn aangeduid.

Twee vormen voor linker- en rechterzijde. In de buik een klein rond brandgat. In de linkerwang een uitholling. Donkerrode klei. Grof werk.

Hoog: 8 cm; lang: 9 cm. Plaat XX.

Afkomst onbekend.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 58, no. 592 en 597, pl. 60, no. 620 en tekst blz. 146; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. LI, A 372; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 39, no. 442; VOGT, *Terrakotten*, pl. CIV, no. 6-7; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. CXV en CXVI, no. 671-676; LEEMANS, *Aegypt. Monumenten*, Dl. I, Pl. XXIII, B. 273.

90. LANGHARIGE HOND

Deze hond is staande voorgesteld op korte poten, met spitse snoet; korte, opstaande oren, lange krulharen en omgekrulde staart. Om de hals een halsband.

Twee vormen voor linker- en rechterzijde. Achteraan onder de staart een klein, rond brandgat. Bruinrode klei. Sporen van witte beschildering. Zeer grof werk.

Hoog: 9 cm; lang: 11 cm. Plaat XX.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 168.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 62, no. 633-641 en tekst blz. 148-149; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. LII, A 376; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 38, no. 427; VOGT, *Terrakotten*, pl. CIV, no. 3 en 4; pl. CVI, no. 8; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. CXIII, no. 651-656.

91. KORTHARIGE HOND

Deze hond is voorgesteld liggende op vóór- en achterpoten; de kop met spitse snoet en korte, opstaande oren is naar de beschouwer gewend. Om de hals een halsband met platte, ronde versiersels. De staart is afgebroken. Tussen de voorpoten een haan, waarvan de kop ontbreekt. Het dier rust op een hoog, geprofileerd voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde gemodelleerd. Geen brandgat. Onderaan open. Donkerroodbruine klei. Resten van witte beschildering. Scherpe afdruk.

Hoog: 9 cm; lang: 10 cm. Plaat XX.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 145.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 63, no. 642-643 en tekst blz. 149.

92. KAT

Deze kat is zittende voorgesteld met kop en borst naar de beschouwer gewend; rug en achterlijf in zijaanzicht. Om de hals een halsband met halvemaanvormige hanger; de staart ligt omgekruld om de linker achterpoot. De beharing is door inkrassingen aangeduid. Het dier zit op een laag voetstuk.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met een rond indrukssel in plaats van een brandgat. Onderaan open. Roodbruine klei. Grof werk.

Hoog: 14,5 cm. Plaat XX.

Afkomst onbekend.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.*, Dl. I, pl. XX, B 132; KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 60, no. 621 en 626; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 38, no. 421-422.

93. HAAN

Deze haan is voorgesteld met opgeheven staart en wijd uitstaande poten, staande op een rond voetstuk.

Twee vormen voor linker- en rechterzijde. Geen brandgat. Midden op de rug een oortje ter ophanging. Lederbruine klei. Sporen van witte beschildering. De punt van de snavel is afgebroken. Grof werk.

Hoog: 11 cm. Plaat XX.

Uit de verzameling J. H. INSINGER. Inventaris: F. 1901/1. 78. Vermoedelijk afkomstig uit Gebelein.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 65, no. 659 en tekst blz. 149; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, pl. LII, A 381; VOGT, *Terrakotten*, pl. CIII no. 3 en CIV, no. 8; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 40, no. 454 en tekst blz. 247.

D. VOORWERPEN

94. NAOS OF TEMPELTJE

Op een laag voetstuk verheffen zich in de hoeken twee zuilen, die een architraaf dragen, daarop rust een driehoekige gevel, met midden- en zij-acroteria versierd; in het veld daarvan een zonneschijf. Het geheel vormt een naos of tempeltje van Griekse stijl. Binnen in het tempeltje ligt op een rustbed een naakte vrouw, op de linkerzijde en op de linkerarm rustende, het rechterbeen enigszins opgetrokken en de rechterhand naar het hoofd gebracht. Op het hoofd een weelderige haartooi. Links boven een gedeeltelijk opgetrokken gordijn.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde rond en glad met klein brandgat. Roodbruine klei. Flauwe afdruk. Veel sporen van witte en roze beschildering.

Hoog: 15,5 cm; breed: 9,5 cm; dik: 4 cm. Plaat XXI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 167.

Vergelijk: WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, blz. 235-236 en pl. 37, no. 414.

95. LICHTHUISJE

Dit lighthuisje (lantaarn of lampdrager) heeft de vorm van een rond tempeltje (aedicula), dat zich verheft op een ovaal, geprofileerd voetstuk, met een spits toelopend koepeldak, waar bovenop een oortje ter ophanging. Aan de achterzijde een rechthoekige uitsnijding ter plaatsing van het lampje. Aan de voorzijde is in reliëf de ingang van het tempeltje weergegeven, waarin in hoogrelief de buste van een vrouw of godin, waarschijnlijk Artemis (Diana). Aan elke zijde van het tempeltje een toorts.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Roodbruine klei. Sporen van roze beschildering.

Hoog: 13 cm. Plaat XXI.

Uit de verzameling J. D'ANASTASY. Inventaris: VT. 67.

Vergelijk: LEEMANS, *Aegypt. Monum.* Dl. I, pl. XL, C. 12; KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 121 en pl. 30, 39 en 67; VOGT, *Terrakotten*, tekst blz. 24, afb. 25.

96. LAMPJE

Lampje of lighthuisje, aan de voorzijde bestaande uit een plastisch vrouwenkopje, getooid met krans en klimopbladeren in het haar en ter hoogte van de oren met afhangende lokken (maenade?). De achterzijde heeft een vierkante opening, waarin het lichtje geplaatst werd.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Bovenaan een oortje ter ophanging. Grove rode klei. Onderaan gesloten. Weinig sporen van witte beschildering. Grove scherpe modellering.

Hoog: 10 cm. Plaat XXI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris AED. 202.

97. POTJE

Potje met vast hengsel, bestaande uit twee aan elkaar gevoegde maskers, het ene met een band en druiventrossen in het haar, voorstellende Dionysos of een bacchante, het andere met klimopbladeren in het haar, voorstellende een sileen of satyr. Beide koppen dragen het haar bij de oren in afhangende lokken.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Grove rode klei; bijgesneden. Resten van witte beschildering.

Hoog: 6,5 cm. Plaat XXI.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 205.

Vergelijk: MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, A 336, pl. XLVIII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. CVIII, no. 619 en 622, pl. CIX, no. 623-626.

98. KRUIKJE

Kruikje met wijde buik, holle bodem en nauwe hals. Op vóór- en achterzijde een monstergezicht met uitstekende oren (Bes).

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Rode, overwegend zwart gebakken klei.

Hoog: 7 cm. Plaat XXI.

Uit de verzameling J. H. INSINGER. Inventaris: F. 1901/1. 69.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 144 en pl. 54, no. 538; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, A 283, pl. XLIV en A 359, pl. L.

99. FLESJE

Flesje in de vorm van een druiventros met bovenaan een rand van wingerdbladeren, waarschijnlijk een symbool van de god Dionysos.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad met een doorboord uitsteeksel ter ophanging. Bruine klei. Resten van witte beschildering. Scherpe afdruk.

Hoog: 10,5 cm. Plaat XXII.

Uit de verzameling *Maria Cimba*. Inventaris: C.I. 61.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 74, no. 808; MOGENSEN, *Ny Carlsberg*, A 334-335, pl. XLVIII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. CVIII, no. 620, 621.

100. FLES

Fles in de vorm van een alabastron, langgerekt met één oortje bovenaan, bestaande uit twee helften (vóór- en achterzijde), die tegen elkaar zijn geplaatst. De reliëfversiering op vóór- en achterzijde bestaat met geringe verschillen uit geheel dezelfde elementen, van boven naar beneden: een netwerk op de hals, daaronder een veld met een gekruist snoer met een ring op het kruispunt en een Bes-figuur in het onderste vak, guirlandes, twee naar elkaar toegerichte eroten, een fakkel in hun midden houdend, en onderaan een reeks naar boven toe gepunte ornamenten in de vorm van bloembladeren. De velden zijn onderling gescheiden door reeksen van ingedrukte schijfjes. De bandstrook, waar vóór- en achterkant op elkaar vastzitten, is met tandjes aan weerskanten versierd.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Grove, roodbruine klei. Behoudens enkele kleine beschadigingen geheel intact. Tamelijk goede afdruk.

Hoog: 18,5 cm. Plaat XXII.

Aangekocht uit de kunsthandel. Inventaris: F. 1956/2. 1.

Vergelijk: PAGENSTECHER, *Expedition Ernst von Sieglin*, dl. II, 3de deel, 1913, afb. 82 a-g op blz. 79; KAUFMANN, *Koroplastik*, pl. 74, no. 811 en 818.

101. TOORTSHOUDER

Langwerpig trechtervormig voorwerp, volgens sommigen een toorts- of bloemenhouder, volgens anderen het mondstuk of de pijp van een blaasinstrument, aan de vóórzijde in reliëf versierd met vijf medaillons, onderling verbonden door linten en waarin maskers, drie van bacchanten en twee van satyrs of van Bacchus, vermoedelijk gebruikt bij feestelijke optochten.

Twee vormen voor vóór- en achterzijde. Achterzijde glad. Brede vormnaden. Boven- en onderaan open. Donkerrode klei.

Hoog: 21 cm. Plaat XXII.

Uit de verzameling E. D. J. DUTILH. Inventaris: AED. 204.

Vergelijk: KAUFMANN, *Koroplastik*, blz. 124 en pl. 40, no. 316 en 319; WEBER, *Aegypt.-griech. Terrakotten*, pl. 9, no. 102 en pl. 28, no. 291, 292; VOGT, *Terrakotten*, pl. CVII en CVIII; BRECCIA, *Terrecotte figurate*, pl. CXIX, no. 696 en 698.

102. LAMPJE

Lampje in de vorm van een amandelvormige ellips, waaraan zes tuiten bevestigd zijn. Het bovenvlak wordt omlijst door een reeks gestileerde lotusbloemen, waarvan de stengels schijfvormige ornamenten omsluiten. Deze omlijsting wordt onderbroken door de buste van een vrouw, die uit de lamp opduikt en een dubbel halssnoer draagt. Door vier gebogen lijnen in reliëf wordt links het kleed van de vrouw weergegeven. De linkerarm ligt uitgestrekt rondom een rond vulgat. Op het hoofd een rijk versierde muts. Misschien een personificatie van de nacht.

In één stuk gebakken. Grijsklei. Bijgesneden.

Lang: 10,5 cm. Plaat XXII.

Afkomst onbekend.

Vergelijk: P. GRAINDOR, *Terres cuites*, blz. 173, no. 83 en pl. XXVIII.

1

4

2

5

3

6

7

8

11

10

12

13

E.D. 198.

16

18

19

20

17

21

22

23

24

26

25

AED 158

27

28

29

30

32

43

34

36

45

39

40

37

42

38

33

46

35

41

47

50

48

49

51

52

53

54

55

56

64

62

57

60

58

61

63

65

66

68

69

70

71

72

74

Ε. 1504, 72.

73

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

93

92

98

97

94

95

96

99

102

100

101

